

บทที่ 3

กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด

การบริหารประเทศของรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ และรัฐบาลของประเทศไทยทุกยุคทุกสมัย จำเป็นต้องอาศัยกฎหมายเป็นมาตรการหรือเครื่องมือในการบริหารประเทศ ซึ่งกฎหมายจะกำหนดอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐที่จะดำเนินการในกิจการใดกิจการหนึ่ง และในกรณีที่กิจการที่เจ้าพนักงานของรัฐดำเนินการนั้นจะไปล่วงละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนแล้ว กฎหมายจะเป็นสิ่งที่จะเป็นที่สุดที่ทำให้เจ้าพนักงานของรัฐทราบถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน ซึ่งจะทำให้การใช้อำนาจไม่ไปล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ได้กำหนดให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ¹ ซึ่งเป็นการให้หลักประกันแก่ประชาชนมิให้ถูกข่มเหงรังแกจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม หรือเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดก็เช่นเดียวกันมาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาเพื่อให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงน่าจะเป็นบทเรียนที่ทำให้เราได้ทราบว่าเราควรจะทำอย่างไรกับปัญหาที่กำลังประสบอยู่ มาตรการทางกฎหมายบางอย่างที่เรากำลังถกเถียงกันอยู่ในเวลานี้ควรจะนำมาใช้หรือไม่ บางทีอาจจะเป็นเรื่องที่เคยใช้ได้ผลดีมาแล้วในอดีตก็เป็นได้² เช่น มาตรการลงโทษผู้ซื้อขายเสพติดให้โทษ

¹รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 24, 30, 35 และ 36

²วันชัย ศรีนวลนัต, "การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษบริษัทยาสูบในคดียาเสพติด", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2532), หน้า 23.

กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดคือกฎหมายที่บัญญัติถึงความผิดและโทษของบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้ครอบครอง ผู้เสพ เหล่านี้เป็นต้น กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดนี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด ล้วนแต่ต้องกระทำภายในขอบข่ายที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น การมีกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดที่ดีจึงเป็นปัจจัยอันสำคัญยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด³ ดังนั้น ในส่วนนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมาในแต่ละยุคแต่ละสมัยจนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน ดังนี้

3.1 กฎหมายที่ใช้บังคับในอดีต

ยาเสพติดชนิดแรกที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทย คือ "ฝิ่น" สันนิษฐานว่าเผยแพร่เข้ามาตั้งแต่สมัยสุโขทัยตอนต้น ประมาณ พ.ศ. 1825 เมื่อมีการติดต่อค้าขายทางเรือระหว่างชาวไทยกับชาวจีน⁴ แต่ยังไม่มีการตราทางกฎหมายในการควบคุมยาเสพติดดังกล่าว จนกระทั่งถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงเริ่มมีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมฝิ่น

ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีหลักฐานแสดงว่า พ.ศ.1903 ในสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ทรงเล็งเห็นว่าการเสพฝิ่นเป็นภัยอย่างร้ายแรง ราษฎรที่ติดฝิ่นแล้วไม่เป็นอันทำมาหากิน เหล่าทหารทั้งปวงที่ติดฝิ่นเมื่อไม่มีฝิ่นสูบในเวลารบก็ไม่มีความกล้ารบ ทำให้พ่ายแพ้แก่ข้าศึก พระองค์จึงได้ทรงตรากฎหมายลักษณะโจรขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1903

³ เกรียงชัย จันท์เวชเกษม, "มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 19.

⁴ พลกุล อังกินันท์, บทบาทชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (กรุงเทพมหานคร : ประจักษ์การพิมพ์, 2515), หน้า 7-8.

มาตราหนึ่งของกฎหมายลักษณะโจรซึ่งตราขึ้นในปี พ.ศ. 1903 บัญญัติว่า "ผู้สูบฝิ่น กินฝิ่น ขายฝิ่นนั้น ให้ลงโทษพระราชอาญาจหนักหนาริบราชบาทวิให้สิ้นเชิง ทเวนบกสามวัน ทเวนเรือสามวัน ให้จำใส่คุกไว้กว่าจะอดได้ ถ้าอดได้แล้ว ให้เรียกเอาทานบนแก้มัน ญาติพี่น้องไว้แล้วจึงปล่อยผู้สูบ ขาย กินฝิ่น ออกจากโทษ"⁵

จากบทบัญญัติดังกล่าว ได้กล่าวถึงมาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในขณะนั้น ไว้หลายประการ เช่น

- ใช้มาตรการลงโทษอย่างรุนแรงทั้งผู้ขาย หรือจำหน่ายและผู้เสพ ด้วยการริบราชบาท คือการริบทรัพย์ทั้งหมด สิ้นเนื้อประดาตัว เป็นของหลวงด้วยการริบบุตรภรรยา ทรัพย์สิน หรือเงินทองทั้งหมด เพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบและไม่มีทรัพย์สินหรือเงินทองที่จะนำไปใช้กระทำความผิดอีก มีนักกฎหมายบางท่าน⁶ เห็นว่าวิธีการแบบนี้ไม่เป็นธรรม เพราะเป็นการลงโทษผู้ที่ต้องพึ่งพาอาศัยเกาะกินกับผู้ที่ถูกสั่งริบราชบาทด้วยทั้งครอบครัว ซึ่งพลอยต้องได้รับความเดือดร้อนไปด้วย ดังนี้ จึงได้ยกเลิกเสีย ส่วนที่ยังเหลือใช้อยู่ในทุกวันนี้ก็คือโทษริบทรัพย์สินซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายเท่านั้น จึงเป็นการลงโทษในทางป้องกัน

- ใช้มาตรการลงโทษทางสังคม โดยการแห่ประจาน ด้วยการทเวนบกสามวัน ทเวนเรือสามวัน ประจานความผิดเพื่อมิให้ผู้ใดประพฤติเป็นแบบอย่าง เพื่อให้สังคมประณามการกระทำนั้น ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำได้รับความอับอายทั้งตัวเองและครอบครัวที่จะต้องร่วมรับผิดชอบด้วย ทำให้ไม่กล้าที่จะไปกระทำความผิดอีก วิธีนี้เป็นวิธีลดฐานะทางสังคม น่าจะ

⁵ เสถียร วิชัยลักษณ์, กฎหมายตราสามดวง (ตอน 1) ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดลิแมส, 2478), หน้า 329.

⁶ ไชยเจริญ สันติศิริ, คำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, ชั้นปริญญาตรี ภาค 2 ทัณฑวิทยา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2502), หน้า 18.

เป็นวิธีควบคุมสังคมได้ผลดีกว่าในทางกฎหมาย แต่เดี๋ยวนี้อาจไม่นิยมใช้กันแล้วเพราะมีแต่ทางเสียมากกว่าที่จะเกิดประโยชน์ในทางปราบปราม⁷

- ใช้มาตรการลงโทษจำคุกแล้วให้อดยาเสพติดทันทีสำหรับผู้เสพฝิ่น กินฝิ่น ซึ่งเรียกวินิจฉัยว่าการหักดิบ ซึ่งเป็นมาตรการลดอุปสงค์ในการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด (เป็นวิธีที่กรมราชทัณฑ์ใช้รักษาผู้ต้องโทษที่ติดยาเสพติดในปัจจุบัน) และเมื่ออดฝิ่นได้แล้วยังใช้วิธีการติดตามผลในภายหลังมิให้กลับไปเสพฝิ่นอีก ด้วยการเรียกเอาทานบน ซึ่งในความเห็นของผู้เขียนมีความเห็นว่า ทานบนในกรณีนี้คล้าย ๆ กับเงินค่าปรับนั่นเอง

- ใช้มาตรการให้เอาสถาบันครอบครัวเข้ามารับรู้เกี่ยวข้องด้วย โดยการเรียกเอาทานบนแก่ญาติพี่น้อง ซึ่งเท่ากับเป็นการบังคับให้ครอบครัวและญาติพี่น้องต้องเข้ามาช่วยเหลือสังคมหรือประเทศในการแก้ปัญหาเสพติดด้วย มิฉะนั้นครอบครัวและญาติพี่น้องจะต้องเสียทานบนในฐานะที่ปล่อยปละละเลยไม่ดูแลในครอบครัวของตนเอง เป็นการควบคุมกันเองโดยอัตโนมัติ เพราะเมื่อบุคคลหนึ่งในหมู่ญาติกระทำผิดก็มิฉะนั้นบุคคลอื่นต้องร่วมรับผิดชอบด้วยการเสียทานบน

- ใช้มาตรการกำหนดโทษผู้เสพ ผู้ขายไว้อย่างรุนแรง เพื่อให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวและไม่กล้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งนี้เป็นวิธีการป้องปราม เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม (Prevention of-Crimes) และยับยั้งการกระทำผิด (Deterement)⁸

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-15

⁸ อรรถุญ สุวรรณบุปผา, หลักอาชญาวิทยา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 139-142.

เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายลักษณะโจรมิได้บัญญัติถึงเรื่องการซื้อฝิ่น การมีไว้ในครอบครองซึ่งฝิ่น การนำเข้าหรือส่งออกซึ่งฝิ่น และการผลิตฝิ่นเป็นความผิด คงบัญญัติเฉพาะการสูบ กิน ขายฝิ่น ว่าเป็นความผิดเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าบทลงโทษจะสูง แต่การลักลอบซื้อขายและเสพฝิ่น ก็ยังคงมีอยู่ต่อมาโดยตลอด กฎหมายยังคงใช้ได้แต่ในกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น ส่วนหัวเมือง เมืองขึ้น เมืองออกที่ไกลพระเนตรพระกรรณ ไม่มีการเข้มงวดกวดขัน ซึ่งปรากฏว่าผู้ครองเมืองบางแห่งก็ติดฝิ่น และผูกขาดการจำหน่ายฝิ่นเสียเองด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ ปัญหาการขายฝิ่น สูบฝิ่น จึงเลิกไม่ได้ตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา⁹

3.2 กฎหมายที่ใช้สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ถึงแม้ว่าในอดีตที่ผ่านมาจะได้มีกฎหมายห้ามปรามการสูบฝิ่น ขายฝิ่น โดยมีบทลงโทษอย่างรุนแรงดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ปัญหายาเสพติดก็มีได้ลดน้อยลง แต่กลับเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จนทำให้พระมหากษัตริย์เกือบทุกรัชสมัยต้องทรงตรากฎหมายเพื่อนำมาตรการ ใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งปรากฏในแต่ละยุคสมัย ดังต่อไปนี้

3.2.1 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1)

ทรงเห็นว่าประชาชน ตลอดจนข้าราชการ ได้สูบกิน และขายฝิ่นมากขึ้นทุกวัน และทรงตระหนักถึงภัยของฝิ่น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกกฎหมายและแจกปาวร้องห้ามปรามผู้ขาย ผู้สูบ ผู้กินฝิ่น ทั่วราชอาณาจักร¹⁰ แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ

⁹ไชยยศ เหมะรัชตะ, ปัญหายาเสพติด : การศึกษาและวิเคราะห์ในแง่กฎหมาย , หน้า 42.

¹⁰คณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ, รายงานประจำปี 2515 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2516), หน้า 129.

3.2.2 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2)

ทรงพิจารณาเห็นว่า การเสฟผืนมิได้ลดลง และการเสฟผืนเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาบ้านเมือง จึงได้ทรงตราพระราชกำหนดขึ้น ดังนี้

“ทุกวันนี้ ผู้สูบผืนหากลัวพระราชกำหนดไม่ ล่วงพระอาญา คบหากันสูบผืน กินผืน ชุกชุมขึ้นเป็นอันมาก ที่ยากจนขัดสนทรัพย์หาอันจะซื้อกินไม่ได้ เกิดใจกำเริบเป็นพาล คบหากันทำโจรกรรม สกตสดมภ์ตัดช่องย่องเบา ล้วงลักตีชิงวิ่งราวเอาทรัพย์ของเครื่องอัญมณีมาขาย จำนำ เอาเงินซื้อผืนพอจะได้กินได้สูบรักษาชีวิตไว้... แต่นี้สืบไปเมื่อนำห้ามอย่าให้ผู้ใดสูบผืน กินผืน ซื้อขายผืน และเป็นผู้สมซื้อสมขายเป็นอันขาดทีเดียว ถ้ามีฟังจับได้ และมีผู้ฟ้องร้องพิจารณาเป็นสัจจะให้ลงพระราชอาญาเขียน 3 ยก ทเวนบก 3 วัน ทเวนเรือ 3 วัน ธิราชบาทวินุตร ภรรยา และทรัพย์สิ่งของให้สิ้นเชิง ให้ส่งตัวไปตะพุ่นหญ้าช้าง ผู้รู้เห็นเป็นใจมิได้เอาความมาว่ากล่าวจะให้ลงพระราชอาญาเขียน 60 ที ถ้าผู้ใดมีผืนก่อนยังมีได้ห้ามมากนักน้อยเท่าใด จะขายก็ให้เร่งเอาออกขายให้แก่อาณาประเทศเมืองนอก ให้พ้นแคว้นแคว้นกรุงเทพมหานคร และให้ร้อยแขวงกรมการ นายอำเภอ ประกาศป่าวร้องอาญาพระราชอาฎาฎร์ ลูกค้าพาณิชย์ ทั้งปวงให้รู้ทั่ว และให้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้จึงทุกประการ ถ้าผู้ใดมีฟังจับได้จะเอาตัวเป็นโทษโดยโทษานุโทษ”¹¹

จากพระราชกำหนดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าได้มีมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งกำหนดไว้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งผู้เขียนขออธิบายดังต่อไปนี้

- มาตรการลงโทษผู้ซื้อผืน ซึ่งเป็นหลักการที่บัญญัติขึ้นมาใหม่เพื่อให้การปราบปรามการแพร่ระบาดของผืนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- มาตรการลงโทษผู้รู้เห็นเป็นใจ หรือที่เรียกว่าผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แต่ไม่ได้แจ้งให้ฝ่ายบ้านเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบ เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษต่อไป

¹¹ แผนกหนังสือตัวเขียน หอสมุดแห่งชาติ, กฎหมายห้ามสูบผืนสมัยรัชกาลที่ 2,

- มาตรการลงโทษโดยการเขียน เพื่อให้เกิดความเจ็บปวด จะได้หลาบจำหรือเข็ดหลาบ ไม่ไปกระทำความผิดอีก ในกฎหมายอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันไม่มีโทษเขียนแล้ว แต่ในบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ ยังใช้บังคับอยู่

- มาตรการลงโทษโดยการใช้แรงงาน ซึ่งเป็นการลงโทษผู้สูบฝิ่น กินฝิ่น โดยส่งตัวไปตะพุ่นหญ้าช้าง คือไปเลี้ยงช้างหลวง ซึ่งเป็นโทษที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม (COMMUNITY ORDER) เป็นที่นิยมใช้กันมากในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ ญี่ปุ่น ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้วิธีควบคุมนักโทษนอกเรือนจำโดยใช้เครื่องมือ Electronic ช่วยในการควบคุม เริ่มใช้ในปี ค.ศ. 1972 ที่มลรัฐฟลอริดาเป็นแห่งแรก และใช้แพร่หลายไปสู่รัฐอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว ตลอดจนไปสู่ประเทศอื่นด้วย¹²

3.2.3 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3)

การเสพฝิ่นระบาดยิ่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบัญชาให้มีการปราบปรามอย่างเข้มงวดกวัดขั้น และโปรดเกล้าให้พิมพ์หมายประกาศห้ามสูบฝิ่นและค้าฝิ่นจำนวน 9,000 ฉบับ แจกตามหัวเมืองทั่วราชอาณาจักร ทรงให้ทหารดำเนินการปราบปรามฝิ่นจากปราณบุรีถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ของกลางฝิ่นจำนวนมาก ทรงสั่งให้เผาโดยทำเป็นพระราชพิธีการสังเวทเทพเจ้าให้ช่วยบันดาลมิให้มีการลักลอบนำฝิ่นเข้ามาขายในเมืองไทย และทรงใช้วิธีการสาบแช่งผู้เสพ ผู้ขาย และผู้กินฝิ่น แม้ว่าจะทรงดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อที่จะกวาดล้างฝิ่นให้หมดไป แต่ฝิ่นก็ยังไม่หมดไป ยิ่งกว่านั้น ผู้ที่มีอิทธิพลและผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับฝิ่นที่เรียกว่า พวกอั้งยี่ ก็ยังมีอิทธิพลอยู่ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการปกครองและปราบปราม¹³

จะเห็นได้ว่าการแก้ปัญหายาเสพติดในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีวิธีการที่แตกต่างจากสมัยก่อน ๆ คือใช้วิธีการปราบปรามอย่างรุนแรงแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน โดยการ

¹² ประเทือง ธนิยผล และสุวิทย์ นิ่มน้อย, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, หน้า 353-354.

¹³ ไชยยศ เหมะรัชตะ, ปัญหายาเสพติด : การศึกษาและวิเคราะห์ในแง่กฎหมาย, หน้า 44-45.

ใช้กำลังทหาร มีการเผาทำลายผีของกลางให้ประชาชนทั่วไปได้เห็นว่าผีมีพิษภัย ไม่มีประโยชน์ต่อมนุษย์ควรเผาทำลายเสีย และได้นำเอาเรื่องความเชื่อของคนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือ การนำเอาพิธีสังเวทเทพเจ้าและการสาปแช่งมาใช้ในการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งวิธีการนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า น่าจะมีการพิจารณาทบทวนนำมาใช้ในยุคปัจจุบัน แม้ว่าจะเป็นยุคโลกาภิวัตน์ หรือยุคข้อมูลข่าวสาร แต่ในส่วนลึกจิตใจของคนในยุคปัจจุบันก็ยังเหมือนกับคนในสมัยก่อน คือก็ยังมีความเชื่อในสิ่งเร้นลับที่จับต้องไม่ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 บางคนที่ไม่เชื่อในคำสาปแช่งแต่ก็ไม่คัดค้านหรือต่อต้านแต่ประการใด เนื่องจากเป็นเรื่องของความเชื่อของแต่ละคน ซึ่งอาจจะถูกหรือผิดก็ได้ยังไม่มีการพิสูจน์ ดังคำสุภาษิตผู้คนนิยมพูดกันในปัจจุบันว่า “ไม่เชื่อ แต่อย่าลบหลู่”

3.2.4 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4)

ทรงเปลี่ยนนโยบายในเรื่องผีเสียใหม่ โดยอนุญาตให้คนต่างด้าวในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชาวจีนสูบฝิ่นและขายฝิ่นได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ส่วนคนไทยห้ามเด็ดขาด การที่พระองค์ทรงอนุญาตให้มีการสูบและการขายฝิ่นได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ก็ด้วยเหตุผลดังนี้

1. เป็นการควบคุมฝิ่นได้ฝ่าย
2. สามารถป้องกันผู้เสฝิ่นได้สะดวก
3. เป็นการปราบปรามอั้งยี่โดยไม่ต้องใช้กำลังเพราะในสมัยนั้น นายภาษีต้องจ้างพวกอั้งยี่ไว้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการลักลอบและค้าฝิ่น เมื่อการค้าฝิ่นทำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ทำให้อั้งยี่ต้องสลายตัวไปในที่สุด
4. ทำรายได้ให้แก่รัฐจากการเก็บภาษีฝิ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2394 เป็นต้นมา¹⁴

¹⁴ ประยูร นรการผดุง, ประมวลความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษ (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์, 2509), หน้า 5-6.

3.2.5 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5)

ทรงปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษีโดยตราพระราชบัญญัติภาษีฝิ่นขึ้นเป็นฉบับแรก เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2414 และได้แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ พ.ศ. 2450 เพื่อให้การเก็บภาษีเต็มเม็ดเต็มหน่วย และใช้วิธีการทางภาษีจำกัดผู้เสพให้ลดน้อยลง พระราชบัญญัติฉบับนี้มีมาตรการสำคัญคือ

(1) มีการควบคุมการซื้อ ขาย และการเสพอย่างเข้มงวดกวดขัน ในตอนแรก ๆ มีเอกชนเป็นเจ้าของภาษีฝิ่น ต่อมาชาติทุนรัฐจึงเป็นเจ้าของภาษี และได้เข้ามาควบคุมการจำหน่ายและการเสพเอง ผู้ใดจะจำหน่ายฝิ่นได้ต้องได้รับใบอนุญาต และมีหน้าที่ต้องทำหนังสือรับรองให้กับผู้ซื้อด้วย

(2) ใช้มาตรการปราบปรามอย่างเข้มงวด โดยนำเอามาตรการที่สำคัญมาใช้คือ

- มาตรการสืบสวนโดยการใช้สาย โดยแต่งตั้งคนออกสอดแนม
- มาตรการสินบนนำจับ¹⁵

จะเห็นได้ว่ามีมาตรการควบคุมการซื้อฝิ่นโดยเข้มงวด ถ้าผู้ใดซื้อฝิ่นโดยไม่ได้รับอนุญาต จะมีความผิดฐานซื้อฝิ่น เหมือนกับพระราชกำหนดในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

3.2.6 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6)

ได้ทรงตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้นมา 3 ฉบับ คือ

- (1) พระราชบัญญัติมอร์ฟินแลโคเคอีน พระพุทธศักราช 2456
- (2) พระราชบัญญัติฝิ่น พระพุทธศักราช 2464
- (3) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช 2465

¹⁵ วันชัย ศรีนวลนัต, "การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษวิบัติภัยสินในคดียาเสพติด", หน้า 26.

(1) พระราชบัญญัติมอร์ฟีนแลโคเคอีน พระพุทธศักราช 2456

กฎหมายฉบับนี้น่าจะเรียกได้ว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่สมบูรณ์ที่สุดเป็นฉบับแรก เพราะได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษของการใช้ การขออนุญาตจำหน่าย การควบคุม ผู้ซื้อ เป็นต้น มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2456 เป็นต้นมา เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ คือเพื่อควบคุมการใช้และการซื้อขายมอร์ฟีนและโคเคอีน¹⁶

กล่าวโดยสรุปกฎหมายฉบับนี้มีมาตรการที่สำคัญ คือ¹⁷

- การค้าขาย เสพ ครอบครอง มอร์ฟีน หรือโคเคอีนนั้น จะกระทำต่อเมื่อต้องได้รับอนุญาต

- ได้นำเอามาตรการจำกัดปริมาณเข้ามาใช้ เช่น ถ้าผู้ใดมีมอร์ฟีนหรือโคเคอีนไว้เป็นจำนวนตั้งแต่หนึ่งแกรมลงมา และไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าได้มาจากผู้ที่ได้รับหนังสืออนุญาต จะมีความผิด ซึ่งมาตรการนี้ในปัจจุบันถือเป็นเงื่อนไขในการเพิ่มโทษ

- ภาระการพิสูจน์ความผิดเป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องพิสูจน์ว่าตนเองไม่ได้กระทำความผิด ซึ่งต่างจากหลักในคดีอาญาในปัจจุบัน ซึ่งเป็นระบบกล่าวหา กล่าวคือ โจทก์หรือพนักงานอัยการมีหน้าที่พิสูจน์ความผิดของจำเลย ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลยไป โดยไม่ต้องสืบพยานจำเลย

¹⁶ไชยยศ เหมะรัชตะ, ปัญหายาเสพติด : การศึกษาและวิเคราะห์ในแง่กฎหมาย , หน้า 48.

¹⁷วันชัย ศรีนวลนัต, “การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษบริษัทยาสูบในคดียาเสพติด”, หน้า 27.

(2) พระราชบัญญัติฝิ่น พระพุทธศักราช 2464

ในพระราชบัญญัติฉบับนี้มีมาตรการที่สำคัญ คือ¹⁸

- มาตรการในการปราบปราม โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และราษฎรในท้องถิ่นที่มีการปลูกฝิ่น ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เป็นผู้ช่วยกันในการปราบปราม คล้าย ๆ กับการเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน

- มาตรการจ่ายเงินรางวัลในการจับกุมให้แก่เจ้าพนักงานเพื่อเป็นแรงจูงใจหรือสินน้ำใจในการปฏิบัติหน้าที่ โดยให้เจ้าพนักงานเรียกเอาจากจำเลยผู้กระทำความผิด ทั้งนี้โดยให้ศาลพิพากษาหรือสั่งจำเลยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งมาตรการนี้ได้พัฒนามาเป็นระบบการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

- ที่น่าสังเกตคือ ได้มีบทบัญญัติที่ลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานซื้อฝิ่นด้วย โดยกฎหมายดังกล่าวอยู่ในพแนกที่ 7 ว่าด้วยโทษ มาตรา 36 และ 37 ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้¹⁹

มาตรา 36 ผู้ใด

- (ก) นำฝิ่น มุลฝิ่น เข้ามาในพระราชอาณาจักร หรือนำออกไปนอกพระราชอาณาจักร
- (ข) มีฝิ่น ฤา มุลฝิ่น
- (ค) นำฝิ่นออกจากร้านฝิ่น
- (ง) ซื่อ ชาย สือบ ฝิ่น
- (จ) ชายมุลฝิ่น

¹⁸ เสถียร วิชัยลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก พ.ศ. 2464, เล่ม 33-34 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิติเวช, 2477), หน้า 266.

¹⁹ ไชยยศ เหมะรัชตะ, ปัญหายาเสพติด : การศึกษาและวิเคราะห์ในแง่กฎหมาย, หน้า 24.

โดยพระราชบัญญัตินี้ แลการจับได้ฝิ่นตามกลาง ต้องระวางโทษดังต่อไปนี้

(1) ถ้าฝิ่นตามกลางมีน้ำหนักไม่เกินกว่า 50 ตำลึง ให้ปรับตามจำนวนน้ำหนักของกลางนั้น เป็นจำนวน 3 เท่าราคาฝิ่น ฤจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ฤทั้งจำทั้งปรับ แต่ไม่ให้ปรับเป็นจำนวนเงินต่ำกว่า 50 บาท

(2) ถ้าฝิ่นตามกลางมีน้ำหนักเกินกว่า 50 ตำลึง ให้ปรับตามจำนวนน้ำหนักของกลางนั้น เป็นจำนวนเงิน 3 เท่าราคาฝิ่น ฤจำคุกไม่เกิน 2 ปี ฤทั้งจำทั้งปรับ

ฯลฯ

มาตรา 37 ผู้ใด

(ก) ซื่อ ขาย สูบ ฝิ่น

(ข) นำฝิ่นออกจากร้านฝิ่น

(ค) ขายมูลฝิ่น

โดยผิดพระราชบัญญัตินี้ แต่การจับไม่ได้ฝิ่นตามกลางต้องระวางโทษปรับเป็นจำนวนเงินตั้งแต่ 50 บาท ถึง 500 บาท ฤจำคุกไม่เกิน 3 เดือน

จะเห็นได้ว่าการกระทำที่เป็นความผิดฐานซื่อฝิ่นและขายฝิ่น ซึ่งเป็นการกระทำที่อาศัยเจตนาคนละประเภท แต่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตราเดียวกัน ซึ่งแสดงถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการลงโทษการกระทำผิดทั้งสองฐานดังกล่าว ให้ต้องรับโทษ เช่นเดียวกัน

จากการศึกษามาแล้วจะเห็นได้ว่า การกำหนดความผิดฐานซื่อยาเสพติดให้โทษนั้น ได้เคยมีกฎหมายกำหนดไว้ก่อนหน้าแล้ว คือ พระราชกำหนดในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ซึ่งถือว่าเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยมีบทกฎหมายลงโทษผู้ที่กระทำ ความผิดฐานซื่อยาเสพติดให้โทษ ซึ่งในขณะนั้นก็คือฝิ่น ดังนั้นในบทบัญญัติมาตรา 36 และ 37 ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงเป็นบทบัญญัติฐานซื่อยาเสพติดให้โทษที่สืบเนื่องจากพระราชกำหนดดังกล่าวที่มีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้ที่ซื่อยาเสพติดให้โทษ (ฝิ่น) โดยบัญญัติไว้ด้วยความที่ชัดเจนและแน่นอนโดยไม่ต้องตีความ การบัญญัติกฎหมายก็ใช้หลักการในสมัยใหม่ โดยบทห้ามและบทลงโทษอยู่ในมาตราเดียวกัน ทำให้เกิดความสะดวกต่อเจ้าหน้าที่ในการนำไปปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดต่อไป

(3) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช 2465

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติมอร์ฟินแลโคเคอีน พระพุทธศักราช 2456 และพระราชบัญญัติฝิ่น พระพุทธศักราช 2464 อีกบางมาตรา มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2465 เป็นต้นมา จนถึง พ.ศ. 2522 และได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่า ได้มีการบัญญัติความผิดฐานซื้อขายยาเสพติดให้โทษไว้ เช่น เดียวกัน กล่าวคือ ได้วางบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดไว้หนักเบาตามความรุนแรงของฤทธิ์ยาเสพติดให้โทษ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลำดับ ดังนี้²⁰

ลำดับที่ 1 เสโรอื่น เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีความร้ายแรงที่สุด กฎหมายจึงกำหนดบทลงโทษไว้สูงสุด ดังนี้

(1) ซื้อ รับเอา หรือมีไว้ ต้องระวางโทษจำคุก 1 ปี ถึง 10 ปี และปรับไม่เกิน 10,000 บาท (มาตรา 20 ตรี วรรคท้าย)

(2) เสพ รับเข้าร่างกาย หรือใช้ด้วยวิธีอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปีถึง 10 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท (มาตรา 22 วรรคสาม)

(3) ขาย จำหน่ายหรือจ่ายแจก หรือมีไว้เพื่อขาย จำหน่ายหรือจ่ายแจก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 50,000 บาทถึง 500,000 บาท (มาตรา 20 ทวิ วรรคสาม)

(4) ผลิต นำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึงตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 50,000 บาท ถึง 500,000 บาท หรือประหารชีวิต (มาตรา 20 วรรคสาม)

(5) ผลิตเพื่อขาย จำหน่ายหรือจ่ายแจก นำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร เพื่อขาย จำหน่ายหรือจ่ายแจก ต้องระวางโทษประหารชีวิตสถานเดียว (มาตรา 20 วรรคสี่)

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 60-62.

ความผิดคนละฐานกัน ซึ่งแสดงถึงเจตนาในการกระทำความผิดว่าเป็นเจตนาคนละอย่าง กล่าวคือ ความผิดฐานซื้อขายเสพติดให้โทษนั้นเป็นเจตนากระทำความผิดที่จะเอาเงินไปซื้อขายเสพติดให้โทษมา อาจจะเป็นเพื่อมาเสพหรือไปจำหน่ายต่อไป ส่วนเจตนาจำหน่ายหรือขายยาเสพติดให้โทษนั้นเป็นเจตนาที่จะจำหน่ายหรือขายยาเสพติดให้โทษไป เพื่อหวังเงินรายได้หรือผลกำไรที่ได้จากการจำหน่ายหรือขายยาเสพติดให้โทษ สำหรับสิ่งที่เหมือนกันสำหรับความผิดทั้ง 2 ฐานดังกล่าวคือการทำให้ยาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดออกไปจนกระทั่งถึงผู้เสพ ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการกระทำ

3.2.7 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7)

ได้ตราพระราชบัญญัติฝิ่น พุทธศักราช 2472 ขึ้น โดยมีเจตนารมณ์ก็คือ ต้องการแก้ไขพระราชบัญญัติฝิ่น พระพุทธศักราช 2464 เพื่อให้การแก้ปัญหาเรื่องฝิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในส่วนของความผิดฐานซื้อขายเสพติดให้โทษ (ฝิ่น) ก็คือ มีมาตรการควบคุมการซื้อขายฝิ่นอยู่ในมาตรา 53 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

"ผู้ใดมีไว้ ซื้อ หรือขายฝิ่น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 20 ปี และปรับ 20 เท่าของราคาฝิ่นนั้น แต่ต้องไม่น้อยกว่า 5,000 บาท"

จะเห็นได้ว่าความผิดฐานซื้อขายเสพติดให้โทษ (ฝิ่น) ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีอัตราโทษจำคุกสูงกว่าอัตราโทษจำคุกในความผิดฐานซื้อฝิ่นตามมาตรา 36 และ 37 แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น พระพุทธศักราช 2464 ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งมีอัตราโทษขั้นสูงสุดไม่เกิน 2 ปี (มาตรา 37 (2)) การเพิ่มโทษในความผิดนี้เพื่อเป็นการป้องปรามและข่มขู่มิให้ผู้ใดที่คิดจะกระทำความผิดในฐานความผิดดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังมีการนำมาตรการการปราบปรามการปลูกฝิ่น ซึ่งเป็นมาตรการในพระราชบัญญัติฝิ่น พระพุทธศักราช 2464 มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย กล่าวคือให้อำนาจสมุหเทศาภิบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัด อาจสั่งให้ผู้ใหญ่บ้านประจำท้องที่ โดยส่งคำสั่งให้หรือปิดไว้ที่บ้านว่าให้เรียกชายหญิงทั้งหลายในหมู่บ้านนั้น ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไปให้ช่วยกันปราบปรามการปลูกฝิ่นในหมู่บ้านนั้น ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่ง ซึ่งไม่ให้

เกินกว่าสามสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดนั้นแล้วถ้ายังมีการปลุกผีอยู่ในหมู่บ้านนั้นไซ้ร ท่านว่า
ผู้ใหญ่บ้านและคนทั้งหลายมีความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา²¹

3.2.8 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (รัชกาลที่ 8)

ได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด 2 ฉบับ คือ²²

- (1) พระราชบัญญัติกัญชา²³ พุทธศักราช 2477
- (2) พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พุทธศักราช 2486

(1) พระราชบัญญัติกัญชา พุทธศักราช 2477

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา
มีเจตนารมณ์ที่จะควบคุมกัญชาในเรื่องต่าง ๆ คือ การปลูกหรือมีพันธุ์กัญชา การพากันชาเข้ามา
การส่งออกนอกราชอาณาจักร การซื้อ ขาย จำหน่าย หรือสูบกันชา ตลอดจนการซื้อ ขาย หรือ
จำหน่ายบ่อนกันชา ถือว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมาย

กล่าวโดยสรุปก็คือ ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติความผิดฐานซื้อกันชา
หรือบ่อนกันชา ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเสพกันชาไว้ด้วย²⁴

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 62

²³ ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปใช้คำว่า "กัญชา"

²⁴ ปัจจุบันพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มิได้บัญญัติความผิดเกี่ยว
กับการซื้อ ขาย หรือจำหน่ายอุปกรณ์การเสพยาเสพติดให้โทษไว้ ดังนั้น การซื้อ ขาย หรือ
จำหน่ายอุปกรณ์การเสพยาเสพติดให้โทษ ซึ่งรวมถึงบ่อนกัญชาจึงไม่มีความผิดตามกฎหมาย

(2) พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พุทธศักราช 2486

พระราชบัญญัตินี้ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม 2486 เป็นต้นมา มีเจตนารมณ์ที่จะควบคุมพืชกระท่อมในเรื่องต่าง ๆ คือ การนำเข้า ส่งออก เสพ มี ซื่อขาย ให้หรือแลกเปลี่ยนพืชกระท่อม ถือว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมาย เว้นแต่จะมีเพื่อทางการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์เท่านั้น

กล่าวโดยสรุปก็คือ ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้บัญญัติความผิดฐานซื้อพืชกระท่อมไว้ด้วยเช่นเดียวกัน

3.3 กฎหมายสมัยปัจจุบัน

มาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันนับว่ามีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องกำหนดรูปแบบและวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แต่ทว่าปัญหายาเสพติดก็ยังคงมีความซับซ้อนและรุนแรง สำหรับขบวนการผลิตและการค้ายาเสพติด ได้มีการพัฒนารูปแบบไปมากจนยากต่อการปราบปราม ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายจึงจำเป็นต้องมีการพยายามพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับด้วย²⁵ จากการศึกษาพบว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่ใช้บังคับในปัจจุบันมีทั้งสิ้น 6 ฉบับ คือ

1. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518
2. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
3. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
4. พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533
5. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534
6. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

²⁵ วันชัย ศรีนวลนัต, "การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษบริบทภัยสินในคดียาเสพติด", หน้า 30.

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายที่แม้จะไม่ใช่เกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรง แต่ก็อาจถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก คือ

1. พระราชบัญญัติควบคุมโคคาอีน พ.ศ. 2495
2. พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534
3. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535
4. พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535

เพื่อความเข้าใจมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นระบบ ผู้เขียนจะขออธิบายมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

3.3.1 กฎหมายที่กำหนดรูปแบบขององค์กรที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

จากการที่ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรง กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รัฐบาลจึงมีนโยบายโดยเร่งด่วนที่จะขจัดปัญหายาเสพติดให้หมดไป แต่เนื่องจากเรื่องของยาเสพติดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและความคล่องตัวในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรและหน่วยงาน ขึ้นมาดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลในสมัย นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ตรากฎหมายขึ้นมา คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งมีมาตรการที่สำคัญ คือ

(1) จัดตั้งองค์กรขึ้นมาองค์กรหนึ่ง มาทำหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ เรียกว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกชื่อโดยย่อว่า ป.ป.ส. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ และมีกรรมการโดยตำแหน่งอีกจำนวน 6 คน คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมศุลกากร อัยการสูงสุด และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิโดยคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นอีกไม่เกิน 6 คน โดยมีเลขาธิการ ป.ป.ส. เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้มีสำนักงาน ป.ป.ส. ขึ้นมารับผิดชอบดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ (ป.ป.ส.) ซึ่งการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ส. นั้นจะกระทำใน

ลักษณะเป็นหน่วยงานประสานงานเป็นงานหลัก มีใช้หน่วยงานที่ปฏิบัติโดยตรง เหมือนเช่น กรมตำรวจ หรือกรมศุลกากร

(2) ให้อำนาจแก่ ป.ป.ส. และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ซึ่ง ป.ป.ส. แต่งตั้งขึ้นมาดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นกรณีพิเศษ แตกต่างจากเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เช่น ตำรวจ ศุลกากร ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมหรือสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้เป็นไปได้โดยรวดเร็ว เด็ดขาด และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อำนาจของ ป.ป.ส. และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ดังกล่าวได้แก่

(ก) อำนาจในการตรวจค้นเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่ใช้ซุกซ่อน ยาเสพติด ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน

(ข) อำนาจในการจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

(ค) อำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ได้ไม่เกิน 3 วัน เพื่อทำการสอบสวนโดยไม่ว่าถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ง) อำนาจในการมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือส่งบัญชีเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

การดำเนินการดังกล่าวของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. จะต้องแสดงเอกสารมอบหมายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง ซึ่งในทางปฏิบัติเอกสารนี้เรียกว่าบัตรประจำตัวเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.

(3) มีบทลงโทษผู้ที่ขัดขวาง ไม่ให้ความสะดวก หรือไม่ให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสาร หรือวัตถุใด ๆ แก่ กรรมการ ป.ป.ส. เลขาธิการ ป.ป.ส. รองเลขาธิการ ป.ป.ส. และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ไว้เป็นกรณีพิเศษ ศาลฎีกาเคยตัดสินว่า การไม่ยอมเปิดประตูและพบกับพรรคพวกห้ามมิให้เปิดประตูให้แก่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในการตรวจค้นไม่เป็นความผิดฐานขัดขวางเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้²⁶

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 900/2536.

(4) มีบทลงโทษ กรรมการ ป.ป.ส. เลขาธิการ ป.ป.ส. รองเลขาธิการ ป.ป.ส. และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในกรณีกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวยาเสพติดเสียเองไว้ เป็นกรณีพิเศษถึง 3 เท่า

3.3.2 กฎหมายที่เป็นมาตรการควบคุมยาเสพติดทุกชนิด

กฎหมายนี้ เป็นกฎหมายควบคุมยาเสพติดเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลผู้ที่เจ็บป่วย โดยมอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมและออกใบอนุญาตให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่มีความประสงค์จะนำยาเสพติดบางอย่างไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขไปฝ่าฝืนกระทำการจะมีความผิดและต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

กฎหมายที่ควบคุมยาเสพติดของประเทศที่ล่าคณณะนี้ ได้แก่

(1) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518²⁷ ซึ่งมีมาตรการที่สำคัญ คือ

(ก) ควบคุมวัตถุออกฤทธิ์ในเรื่อง การผลิต การจำหน่าย การนำเข้า การส่งออก การครอบครอง การนำผ่าน จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด ผู้ใดฝ่าฝืนจะมีความผิด

²⁷ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เป็นยาเสพติดตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการป้องกันและปราบปรามโดยให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจจับกุมผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาททุกกรณี ทั้ง ๆ ที่โดยข้อเท็จจริงแล้ววัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทไม่ใช่ยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่อย่างไร

(ข) ได้จัดแบ่งวัตถุออกฤทธิ์ออกเป็น 4 ประเภทโดยคำนึงถึงความรุนแรงของฤทธิ์ของสารและประโยชน์ที่ได้รับจากสารนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการกำหนดมาตรการควบคุม (ประเภทของวัตถุออกฤทธิ์ ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 เรื่องประเภทของยาเสพติด)

ในปี พ.ศ. 2535 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้²⁸

1. แยกความผิดฐานผลิต ขาย นำเข้าหรือส่งออก ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 และประเภท 2 ออกจากกันจากเดิมอยู่ในมาตราเดียวกัน (มาตรา 13) เป็นวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 1 อยู่ในมาตรา 13 และวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 อยู่ในมาตรา 13 ทวิ เพื่อความเหมาะสม ส่วนอัตราโทษทั้งสองประเภทคงเดิม คือ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

2. กำหนดความผิดฐานเสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวังโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

3. กำหนดความผิดฐานเสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 เว้นเสียแต่เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาล ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวังโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

4. กำหนดความผิดฐานจูงใจ ชักนำ ยุยงส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง หรือ ชูเชิญ ให้ผู้อื่นเสพวัตถุออกฤทธิ์ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวังโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

5. แยกความผิดฐานมีไว้ในครอบครองหรือใช้ประโยชน์ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ทุกประเภทเป็น

5.1 มีไว้ในครอบครองหรือใช้ประโยชน์ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 ต้องระวังโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

²⁸ สุรพล ไตรเวทย์, สรุปกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด, หน้า 6. (อัครา)

5.2 มีไว้ในครอบครองหรือใช้ประโยชน์ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 เกินปริมาณที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

5.3 มีไว้ในครอบครองหรือใช้ประโยชน์ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 3 หรือประเภท 4 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน 2522 เป็นกฎหมายที่ยกเลิกพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช 2465 และพระราชบัญญัติฉบับที่แก้ไขทั้งหมดและยกเลิกพระราชบัญญัติกัญชา พระพุทธศักราช 2477 และพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พระพุทธศักราช 2486

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่สำคัญในการควบคุมการใช้ยาเสพติดในประเทศไทยให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลเป็นสำคัญ ทั้งนี้เป็นไปตามพันธกรณีที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดของสหประชาชาติ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotics 1961) พระราชบัญญัติฉบับนี้มีมาตรการที่สำคัญ คือ

(ก) ได้กำหนดมาตรการควบคุมยาเสพติดในเรื่อง การผลิต การนำเข้า การส่งออก การจำหน่าย การครอบครอง การเสพ คล้าย ๆ กับการควบคุมวัตถุออกฤทธิ์ โดยให้มีคณะกรรมการขึ้นมาควบคุม และได้กำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่องไว้ เช่น ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้ครอบครองยาเสพติด และควบคุมการเสพ และใช้อุปาย หลอกหลวง ชูเกียรติ ใช้กำลังประทุษร้าย หรือยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ ผู้ที่ฝ่าฝืนกระทำการดังกล่าว จะมีความผิด

(ข) ได้จัดแบ่งยาเสพติดให้โทษออกเป็น 5 ประเภท (ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 เรื่องประเภทของยาเสพติด) โดยคำนึงถึงความรุนแรงของฤทธิ์ของยาเสพติดให้โทษที่มีต่อร่างกายของมนุษย์ และประโยชน์ที่จะได้รับจากยาเสพติดให้โทษนั้น ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการกำหนดมาตรการควบคุม ซึ่งการควบคุมและการลงโทษก็เป็นไปตามชนิดของยาเสพติดให้โทษ เป็นต้นว่ายาเสพติดให้โทษประเภท 1 ถือว่าเป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง มีอันตรายต่อร่างกายของมนุษย์มาก และไม่มีประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลเลย การควบคุมจะเข้มงวด กล่าวคือ ไม่มีการอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องไม่ว่ากรณีใด ๆ

และบทลงโทษที่รุนแรงที่สุด ตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายต้องระวางโทษประหารชีวิต เหล่านี้เป็นต้น

(ค) ได้นำมาตรการเรื่องปริมาณของยาเสพติดให้โทษมาเป็นเงื่อนไขในการลงโทษ ซึ่งเป็นมาตรการที่นิยมใช้ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์กฎหมายกำหนดว่าผู้ใดซื้อขายเสพติดให้โทษเฮโรอีน ตั้งแต่ 15 กรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษประหารชีวิตโดยการแขวนคอ (คนไทยหลายคนต้องถูกลงโทษประหารชีวิตโดยการแขวนคอในประเทศดังกล่าว เพราะถูกกล่าวหาว่าซื้อขายเฮโรอีนเกินกว่า 15 กรัม) ทั้งนี้เพราะเป็นมาตรการที่สามารถวิเคราะห์ห้ถึงเจตนาอันแท้จริงของผู้กระทำผิดได้ เช่น ในพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติว่า การผลิต การนำเข้า และการส่งออกยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป (ซึ่งถือว่าเป็นยาเสพติดให้โทษจำนวนมากใช้เสพหรือฆ่าคนได้ 1,000 คน โดยคิดจากการเสพ 1 ครั้ง ใช้เฮโรอีนประมาณ 0.02 กรัม) ให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือการครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป ให้ถือว่าเป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย (แม้จะไม่มีพฤติการณ์ในการจำหน่าย กรณีเป็นข้อสันนิษฐานที่เด็ดขาด นำสืบหักล้างไม่ได้) โทษจะสูงกว่าการครอบครองธรรมดา

(ง) นำมาตรการเพิ่มโทษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐมาใช้ โดยบัญญัติเอาไว้ว่า

“กรรมการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือข้าราชการ หรือพนักงานองค์กร และหน่วยงานของรัฐผู้ใด ผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออก ซึ่งยาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือร่วมสนับสนุนในการกระทำผิดดังกล่าว ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”²⁹

(จ) ใช้มาตรการลดอุปสงค์ โดยจูงใจผู้ติดยาเสพติดแล้วให้เข้าบำบัดและให้ได้รับการยกเว้นโทษ คือ ผู้ติดยาเสพติดหากสมัครใจเข้าบำบัดก่อนที่ความผิดจะปรากฏแก่เจ้าพนักงาน และได้ปฏิบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับ จนหายและได้รับรองเป็นหนังสือจาก

²⁹ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522, มาตรา 100.

พนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ก็ได้รับการยกเว้นโทษ ทั้งนี้ ก็ด้วยเจตจำนงที่จะลดผู้ติดยาเสพติดให้ลดน้อยลงเท่ากับเป็นการลดความต้องการ (Demand) ให้น้อยลงไปด้วย ระบบนี้เรียกว่าเป็นระบบสมัครใจ แต่มักจะไม่ประสบความสำเร็จ ผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษาจะบำบัดรักษาไม่ครบขั้นตอน และจะหันไปเสพยาเสพติดอีก ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2534 รัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อลดปริมาณผู้ติดยาเสพติดที่ไม่ได้มาสมัครใจบำบัดรักษา และที่ไม่ได้ต้องโทษในเรือนจำ กฎหมายฉบับนี้เรียกว่า พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอต่อไป

ต่อมาพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 ซึ่งมีสาระสำคัญ 2 ประการ คือ

(1) ยกเลิกพระราชบัญญัติฝิ่น พุทธศักราช 2472 และนำเอาฝิ่นมาบัญญัติเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 2 และพันธุ์ฝิ่นเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5

(2) แก้ไขบทลงโทษในเรื่องการครอบครองและการเสพพืชกระท่อมให้ลดน้อยลงเพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและสภาพปัญหา

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าในพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติควบคุมการซื้อขายยาเสพติดให้โทษไว้เหมือนกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระพุทธศักราช 2465 ที่ถูกยกเลิกไปแล้ว ดังนั้น ความผิดฐานซื้อขายยาเสพติดให้โทษจึงไม่มีในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้เขียนจะได้ศึกษาและนำเสนอต่อไปว่าควรที่จะมีความผิดฐานนี้หรือไม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรงในปัจจุบัน

(3) พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533³⁰

เนื่องจากสารระเหยถือเป็นยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ดังนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอกล่าวถึงเรื่องของการควบคุมสารระเหย

³⁰ สารระเหย เป็นยาเสพติดตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการป้องกันและปราบปราม โดยให้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจจับกุมผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับสารระเหยได้ทุกกรณี แต่สารระเหยไม่ใช่ยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ดังนี้ จากการที่บุคคลบางกลุ่มโดยเฉพาะเด็กหรือเยาวชนจำนวนมากได้นำสารระเหยที่ใช้ในอุตสาหกรรมบางอย่างซึ่งหาซื้อได้ง่ายในท้องตลาด เช่น ทินเนอร์ แลคเกอร์ กาวอินทรีย์สังเคราะห์ กาวอินทรีย์ธรรมชาติ อาซีโตน โทลูอีน เป็นต้น ไปสูดดม ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพ เป็นการผิดวัตถุประสงค์ของการใช้สารระเหย ดังนั้น รัฐบาลในสมัย พ.ศ. 2533 ขึ้นมาเพื่อควบคุมการใช้สารระเหย ซึ่งมีมาตรการที่สำคัญคือ

(ก) ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ขาย ต้องจัดให้มีภาพ เครื่องหมาย หรือข้อความที่ภาษาบรรทัดหรือหีบห่อที่บรรจุสารระเหย เพื่อเป็นการเตือนให้ระวังการใช้สารระเหย (มาตรา 12 มาตรา 13 และมาตรา 14)

(ข) ห้ามจัดหาหรือให้สารระเหยแก่ผู้ซึ่งตนรู้หรือควรรู้ว่าเป็นผู้ติดสารระเหย (มาตรา 16)

(ค) ห้ามใช้สารระเหยบำบัดความต้องการของร่างกาย หรือจิตใจ ไม่ว่าจะโดยวิธีสูด ดม หรือวิธีอื่นใด (มาตรา 17)

(ง) ห้ามจงใจ ชักน้ำ ยุงส่งเสริม หรือใช้อุบายหลอกลวงให้ผู้อื่นใช้สารระเหยบำบัดความต้องการของร่างกายหรือจิตใจ (มาตรา 18)

(จ) ห้ามขายแก่ผู้ที่มีอายุไม่เกิน 17 ปี ยกเว้นการขายโดยสถานศึกษาเพื่อใช้ในการเรียนการสอน (มาตรา 15)

ผู้ที่ฝ่าฝืนข้อ (ก) (ข) (ค) และ (ง) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 22 หรือมาตรา 24) ส่วนผู้ที่ฝ่าฝืนข้อ (จ) จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 23)

ในส่วนของมาตรการปราบปราม มีดังต่อไปนี้

(ก) ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 17 (ใช้สารระเหยบำบัดความต้องการของร่างกายหรือจิตใจ) มีอายุไม่เกิน 17 ปี ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลจะวางกล่าวตักเตือนหรือสั่งให้ไปรับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล (มาตรา 26)

(ข) กรณีผู้กระทำความผิดตามมาตรา 17 เป็นผู้มีอายุเกิน 17 ปี ศาลจะสั่งให้ไปรับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลก็ได้ ในกรณีนี้ให้นับระยะเวลาที่บำบัดรักษาเป็นระยะเวลาจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับด้วย (มาตรา 28)

(ค) ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 17 ที่มีอายุเกิน 17 ปี หากหลบหนีจากสถานพยาบาล จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 29)

(ง) ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 17 ที่มีอายุเกิน 17 ปี หากกระทำความผิดนั้น อีกรายใน 1 ปี หลังจากบำบัดรักษาจนหายแล้ว ให้ศาลเพิ่มโทษอีกกึ่งหนึ่งสำหรับความผิด ครั้งหลัง (มาตรา 30)

3.3.3 กฎหมายที่เป็นมาตรการเสริมกฎหมายที่ควบคุมยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(1) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534

เนื่องจากกฎหมายที่ควบคุมยาเสพติดให้โทษของประเทศไทยฉบับที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นฉบับที่ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงฐานความผิดต่าง ๆ ต่อไป เพื่อนำไปสู่การกำหนดความผิดฐานซื้อขายยาเสพติดให้โทษ ยังไม่มีมาตรการที่จะปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม กล่าวคือ ยังมีช่องว่างที่ไม่สามารถนำตัวการใหญ่ซึ่งเป็นนายทุน อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดมาลงโทษได้ เจ้าหน้าที่มัก จะจับกุมปราบปรามได้เฉพาะผู้กระทำความผิดรายย่อย ได้แก่ ผู้ลักลอบลำเลียง หรือผู้ค้ารายย่อยเท่านั้น เนื่องจากขาดพยานหลักฐานที่จะเชื่อมโยงไปถึงผู้ค้ารายใหญ่หรือนายทุน เพราะ นักค้ายาเสพติดได้พัฒนาขีดความสามารถเป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) และขยายตัวออกไปสู่ระดับประเทศในรูปของอาชญากรรมสากล (Universal Crime) มีการดำเนินงานอย่างลับซับซ้อน ยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานให้เพียงพอแก่การพิจารณาลงโทษของศาลได้ แม้ในบางครั้งอาจจะจับกุมและศาลลงโทษ แต่ก็ไม่สามารถปราบปรามได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจาก “เงิน” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการค้ายาเสพติดยังไม่ได้ถูกกำจัดด้วย³¹

³¹ สำนักงาน ป.ป.ส. กองตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด, วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือนมีนาคม - สิงหาคม 2539, หน้า 8.

สำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยตรง ทั้งในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการ ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้พยายามอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะการ นำมาตรการทางกฎหมายมาสนับสนุน การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2534 ได้มีส่วนผลักดันให้รัฐบาลตรากฎหมาย “พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” ขึ้นมาเพื่อใช้บังคับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะการมุ่งเอาผิดต่อผู้ค้ายาเสพติดระดับนายทุน และตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด และริบทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการค้ายาเสพติด เพื่อขจัดแหล่งเงินทุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยกฎหมายดังกล่าวประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2534

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการพิเศษที่จะนำมาใช้ในการปราบปรามยาเสพติดเพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นสองประการใหญ่ ๆ คือ³²

1. นำหลักกฎหมายในเรื่องสมคบ (CONSPIRACY) มากำหนดเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. นำมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาใช้ โดยกำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการริบทรัพย์สินเหล่านี้ขึ้น ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินที่กว้างกว่าการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

การกำหนดความผิดในข้อหาสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

1. กำหนดให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่ทำการตกลงกันเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในข้อหาสำคัญ 5 ข้อหา คือ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายและครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด มีความผิด ต้องรับโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

³² สุรพล ไตรเวทย์, สรุปกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด, หน้า 1-3. (อัดสำเนา)

หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าได้มีการกระทำความผิดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันแล้ว จะต้องรับโทษหนักขึ้นเช่นเดียวกับผู้ที่ไม่ไปทำความผิดนั้นเองทีเดียว (มาตรา 8)

2. เนื่องจากความผิดในข้อหาสมคบนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้กับผู้ที่เป็น ตัวการใหญ่หรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดเท่านั้น กฎหมายนี้จึงกำหนดให้การ จับกุมหรือการแจ้งข้อหาสมคบ รวมทั้งข้อหาสนับสนุนช่วยเหลือต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ก่อน (มาตรา 14) เป็นการถ่วงดุลให้นำความผิดพิเศษนี้มาใช้ให้ตรงตามความประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นการป้องกันมิให้มีการนำความผิดนี้ไปใช้เพื่อกันแก่งผู้บริสุทธิ์ อย่างไรก็ตามก็ตม นักกฎหมายบางท่าน³³ ไม่เห็นด้วยกับอำนาจของเลขาธิการ ป.ป.ส. ตามมาตรา 14 นี้ โดยเห็นว่า การจับกุมควรให้ศาลเป็นผู้อนุมัติ ส่วนการแจ้งข้อหาควรให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

1. เมื่อบุคคลใดถูกจับกุมในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในแปดข้อหา ดังนี้คือ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย สมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งประกอบด้วย ประธาน ป.ป.ป. และปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานและรองประธานตามลำดับ กับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก 9 ท่าน อาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหานั้นหรือของผู้อื่นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหานั้นหรือไม่ ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนเลขาธิการอาจสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินไปก่อนแล้วรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบก็ได้ (มาตรา 19, 20) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนี้ หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมทั้งผลประโยชน์หรือดอกผลจากเงินหรือทรัพย์สินนั้น และหมายความรวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินนั้นซื้อหรือกระทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม (ทรัพย์สินที่แปรสภาพไป) โดยไม่คำนึงว่าจะอยู่ในความครอบครองหรือโอนไปเป็นของผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม

³³ ไททยา สามิบัติ, “การนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 134-136.

2. คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือของผู้อื่น แล้วรายงานให้คณะกรรมการฯ ทราบ (มาตรา 21) แต่ในกรณีที่อาจมีการโอน ยักย้ายหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน หรือมีเหตุอื่นอันจำเป็น คณะกรรมการฯ อาจสั่งให้มีการยึดอายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวเพื่อรอการวินิจฉัยของคณะกรรมการฯ ก็ได้ (มาตรา 22 วรรคสอง)

3. หากคณะกรรมการฯ ลงมติด้วยคะแนนเสียงสองในสามเห็นว่าทรัพย์สินใดเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว ก็จะมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ แล้วส่งให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ริบทรัพย์สินนั้นต่อไป (มาตรา 27) แต่ก่อนที่จะมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดนั้น คณะกรรมการฯ จะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (หากมี) นำพยานหลักฐานมาแสดงว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้นำพยานหลักฐานมาแสดงไม่ใช่ผู้ต้องหาแล้ว การแสดงได้เพียงว่าตนรับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือตนได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ก็เพียงพอที่จะทำให้คณะกรรมการฯ ไม่สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น หรือสั่งเพิกถอนการยึดอายัดชั่วคราวทรัพย์สินนั้นได้ (มาตรา 22 วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

4) แม้ว่าคณะกรรมการฯ จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้แต่หากพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาในคดีแล้ว การยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นก็สิ้นสุดลง (มาตรา 32 วรรคหนึ่ง) แต่ถ้าพนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาและยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน ในชั้นไต่สวน พนักงานอัยการนำสืบแต่เพียงว่าจำเลยเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน และทรัพย์สินนั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ จะเข้าข้อสันนิษฐานที่ว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลจึงรับฟังได้ว่าคดีมีมูลว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด และสั่งริบทรัพย์สินนั้น แต่ในทางกลับกัน หากศาลไม่รับฟังว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับความผิดก็ดี ผู้รับโอนทรัพย์สินนั้นพิสูจน์ได้ว่าตน รับโอนโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะก็ดี หรือมีคำพิพากษาศาลถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยก็ดี การยึดหรืออายัดทรัพย์สินก็จะสิ้นสุดลงเช่นเดียวกัน (มาตรา 29 และมาตรา 32 วรรคหนึ่ง)

5. เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ริบทรัพย์สินใดแล้ว ทรัพย์สินนั้นจะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (มาตรา 34) โดยไม่ตกเป็นของแผ่นดินเหมือนการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534³⁴

เป็นมาตรการทางกฎหมายที่มาเสริมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในเรื่องการบริหารรักษาผู้ติดยาเสพติด สารสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ก็คือ ให้มีการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดขึ้น มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์การติดยาเสพติด และดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยมีคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ อาทิ ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมควบคุมโรคติดต่อ อธิบดีกรมตำรวจ เลขาธิการ ป.ป.ส. ฯลฯ มีหน้าที่แต่งตั้งคณะกรรมการประจำศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพและวางระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพและคณะกรรมการประจำศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งประกอบด้วยแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ มีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือไม่ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพพ้นจากการเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือไม่ ลดหรือขยายระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นต้น

ในกรณีที่ผู้ต้องหารายใดต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดประเภท 1, 2 และ 5 ตามปริมาณที่กำหนด และไม่ได้ต้องหาหรือไม่ได้อยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในข้อหาอื่นที่มีโทษจำคุกหรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก พนักงานสอบสวนจะส่งตัวผู้นั้นไปยังศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อทำการตรวจพิสูจน์การติดยาเสพติด ขณะเดียวกันก็ดำเนินการสอบสวนต่อไป ถ้าปรากฏว่าผู้นั้นติดยาเสพติด ผู้ต้องหารายนั้นต้องอยู่รับการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นเวลาไม่เกินหกเดือน ซึ่งอาจลดหรือขยายเวลาได้แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกินสามปีหกเดือน และอาจได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวได้โดยมีเงื่อนไขตามระเบียบหรือขอย้ายไปรับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพแห่งอื่นได้ ผู้ที่คณะกรรมการประจำศูนย์ฯ วินิจฉัยว่าพ้นจากการเป็นผู้ติดยาเสพติดแล้วจะได้รับการปล่อยตัว โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อตการดำเนินคดี พร้อมรายงานผลการฟื้นฟูสมรรถภาพ หากผู้นั้นรับ

³⁴ สุรพล ไตรเวทย์, สรุปกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด, หน้า 5. (อัดสำเนา)

การฟื้นฟูสมรรถภาพครบกำหนดเวลาแล้วแต่ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพยังไม่เป็นที่พอใจ ก็จะถูกส่งตัวกลับไปยังพนักงานสอบสวนพร้อมรายงานผลการฟื้นฟูสมรรถภาพและความเห็นของคณะอนุกรรมการประจำศูนย์ฯ เพื่อพิจารณาว่าสมควรดำเนินคดีต่อผู้นั้นต่อไปหรือไม่

ข้อที่น่าสังเกตก็คือ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่มีการใช้ปฏิบัติแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่ได้ประกาศใช้บังคับมาหลายปีแล้ว ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังมีข้อบกพร่องที่จะต้องเสนอขอแก้ไขปรับปรุงอยู่หลายประการ เช่น เรื่องอำนาจการควบคุมผู้ฟื้นฟูสมรรถภาพของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่ยังไม่มีบัญญัติไว้ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเหล่านี้ เป็นต้น

(3) พระราชบัญญัติควบคุมโรคภักดิ์ พ.ศ. 2495³⁵

มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

"โรคภักดิ์" หมายความว่า เครื่องอุปโภคบริโภค และหมายความรวมถึงถึงสิ่งทีระบุไว้ในกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

เนื่องจากได้มีบุคคลบางกลุ่มได้นำโรคภักดิ์บางอย่างไปใช้ในกระบวนการผลิตยาเสพติด ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ รัฐบาลจึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภักดิ์ 2 ฉบับ ในปี พ.ศ. 2522 และ 2525

โรคภักดิ์ที่ถูกลงควบคุมตามพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภักดิ์ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2522 และ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2525 คือ

1. น้ำยาเคมีอีเทอร์ (Ether)
2. น้ำยาเคมีคลอโรฟอร์ม (Chloroform)

³⁵สำนักงาน ป.ป.ส. กองนิติการและพิสูจน์หลักฐาน, กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด, หน้า 3-4. (จัดสำเนา)

ใน พ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 19 (พ.ศ. 2535) ควบคุมโคกภณท์อีก 1 ชนิด คือ กรวยอะซิติกลิว (Glacial Acetic acid, $\text{CH}_3\text{-COOH}$) หรือที่เรียกอย่างอื่นแต่มีสูตรโครงสร้างอย่างเดียวกันที่มีความบริสุทธิ์ตั้งแต่ร้อยละ 90 คิดตามอัตราส่วนน้ำหนักต่อน้ำหนัก และมีน้ำหนักตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสารสำคัญที่ใช้ในกระบวนการผลิตยาเสพติด

เขตควบคุมน้ำยาเคมีทั้ง 3 ชนิดดังกล่าว คือ

ภาคเหนือ เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน
ภาคใต้ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา สตูล

บทลงโทษ ห้ามมิให้ผู้ใดนำ ขนย้าย จำหน่าย มีไว้ในครอบครอง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงสภาพซึ่งโคกภณท์ตามพระราชกฤษฎีกานี้ เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่นั้น (มาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโคกภณท์ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2525 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2522)

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัตินี้มีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีที่ทำความผิดซ้ำ ให้ระวางโทษเป็นทวีคูณ ส่วนโคกภณท์ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดให้ริบเสีย (มาตรา 9 พระราชบัญญัติควบคุมโคกภณท์ พ.ศ. 2495)

(4) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522

ในพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 ได้มีมาตรการ ควบคุมพนักงานขับรถเสพยาบ้าขณะขับรถโดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ เนื่องจากผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถ โดยเฉพาะผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถส่วนมากมักนิยมเสพยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในขณะปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดอุบัติเหตุสร้างความสูญเสียแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนบนท้องถนนเป็นอันมาก สมควรมีบทบัญญัติกำหนดความผิดและกำหนดโทษเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ในขณะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว และให้อำนาจผู้ตรวจการ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่นหรือเสพยาเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ในขณะปฏิบัติหน้าที่รับการตรวจหรือทดสอบถึงเหตุดังกล่าวได้

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ มีดังต่อไปนี้

“การขนส่ง” หมายความว่า การขนคน สัตว์ หรือสิ่งของโดยทางบกด้วยรถ

“รถ” หมายความว่า ยานพาหนะทุกชนิดที่ใช้ในการขนส่งทางบกซึ่งเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอย่างอื่น และหมายความรวมถึงรถพ่วงของรถนั้นด้วย ทั้งนี้เว้นแต่รถไฟ

“ผู้ตรวจการ” หมายความว่า ข้าราชการสังกัดกรมการขนส่งทางบกซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีหน้าที่ตรวจการขนส่ง

“ผู้ประจำรถ” หมายความว่า ผู้ขับรถ ผู้เก็บค่าโดยสารรถ นายตรวจ และผู้บริการตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใด ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่นั้นมีสารอยู่ในร่างกายอันเกิดจากการเสพสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น หรือยาเสพติดให้โทษ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ให้ผู้ตรวจการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจตรวจหรือทดสอบหรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่าผู้นั้นมีสารนั้น ๆ อยู่ในร่างกาย

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ วิธีการตรวจหรือทดสอบตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 102 ทวิ)

ความผิดและอัตราโทษตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535³⁶

ความผิด	อัตราโทษ
ผู้ได้รับอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถ เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (ม. 102 (3) (3 ทวิ) (3 ตรี))	ปรับไม่เกิน 5,000 บาท ถ้าเป็นผู้ขับรถ ปรับไม่เกิน 10,000 บาท (ม. 127 ทวิ)
ผู้ได้รับอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถ ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ เพื่อทำการตรวจค้นหรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบหาสารในร่างกายจากการเสพสุราหรือของมีเมาอย่างอื่น หรือยาเสพติดให้โทษ หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (ม. 102 ทวิ และ ม. 127 ตรี)	ปรับไม่เกิน 1,000 บาท (ม. 127 ตรี)

(5) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 ได้มีมาตรการควบคุมพนักงานขับรถตามประเภทรถยนต์ที่อธิบดีกรมตำรวจกำหนด โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติบางประการแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สมควรแก้ไข เพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยในการจราจร

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ มีดังต่อไปนี้

“การจราจร” หมายความว่า การใช้ทางของผู้ขับขี่ เดินเท้าหรือคนจูง ขี่ หรือ ไล่อัตโนมัติ

“รถ” หมายความว่า ยานพาหนะทางบกทุกชนิด เว้นแต่รถไฟและรถราง

“ผู้ขับขี่” หมายความว่าผู้ขับรถ ผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่ง ผู้ลากขึ้นยานพาหนะ

“ใบอนุญาตขับขี่” หมายความว่า ใบอนุญาตขับรถยนต์ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ใบอนุญาตสำหรับคนขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถรับจ้าง ใบอนุญาตขับขี่ตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน และใบอนุญาตประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่ง

“เจ้าพนักงานจราจร” หมายความว่า ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานจราจร

ห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพหรือรับเข้าร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทกลุ่มแอมเฟตามีน หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอย่างอื่นที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจัดให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่รถบางประเภทตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ว่าได้เสพหรือรับเข้าร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กลุ่มแอมเฟตามีน หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอย่างอื่นที่อธิบดีกำหนดหรือไม่

การตรวจสอบตามวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (ม. 43 ทวิ)

ความผิดและอัตราโทษตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535³⁷

ความผิด	อัตราโทษ
ผู้ขับขี่ เสพ หรือรับเข้าร่างกาย ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กลุ่มแอมเฟตามีน หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอื่น (ม. 43 ทวิ)	จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 5,000 - 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ที่มีกำหนดไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ (ม. 157 ทวิ)
ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 43 ทวิ วรรคหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส (ม. 157 ทวิ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับตั้งแต่ 20,000 - 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ (ม. 157 ทวิ วรรคสอง)
ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 43 ทวิ วรรคหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย (ม. 157 ทวิ วรรคสอง)	จำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 40,000 - 80,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ (ม. 157 ทวิ วรรคสอง)

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

(6) พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534

เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจทหารเรือทำการปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายต่าง ๆ รวมถึงยาเสพติดโดยชัดเจน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกทางหนึ่ง ทำให้การปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศหรืออาชญากรรมข้ามชาติมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปรากฏว่าในปัจจุบันมีการลักลอบนำเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งยาเสพติดโดยทางทะเลและทางลำน้ำซึ่งติดต่อกับต่างประเทศ หรือทางลำน้ำซึ่งออกไปสู่ทะเลได้ และมีการลักลอบทำการประมงทางทะเลอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ทหารเรือตรวจพบก็ไม่มีอำนาจที่จะปราบปรามได้ เพราะเจ้าหน้าที่ทหารเรือมิได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือกฎหมายเกี่ยวกับการประมงทางทะเล เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารเรือตรวจพบและดำเนินการจับกุม ก็ไม่มีอำนาจควบคุมตัวไว้สอบสวน และยึดเรือไว้ได้ ต้องนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามกฎหมายโดยทันที สมควรให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดและกฎหมายเกี่ยวกับการประมงทางทะเลได้

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ มีดังต่อไปนี้

เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำหรือเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำเกี่ยวกับการนำข้าวหรือสินค้าอื่นหรือยาเสพติดออกไปนอกหรือเข้ามาในราชอาณาจักร หรือการที่คนต่างด้าวเข้ามาหรือนำคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร ทั้งนี้ โดยทางทะเล ทางลำน้ำ ซึ่งติดต่อกับต่างประเทศ หรือทางลำน้ำซึ่งออกไปสู่ทะเลได้ หรือทำการประมงทางทะเล อันเป็นความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการสำรวจและห้ามกักกันข้าว กฎหมายว่าด้วยการควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน กฎหมายว่าด้วยการส่งออกนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า กฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยคน เข้าเมือง หรือกฎหมายเกี่ยวกับการประมง ให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจสืบสวนและสอบสวนได้ และมีอำนาจทำการหรือสั่งให้ทำการเฉพาะหน้าเท่าที่จำเป็น ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจ ค้น และบังคับผู้ควบคุมเรือและคนประจำเรือให้หรือหรือขนสิ่งของในเรือเพื่อการตรวจค้น

(2) จับเรือ และบังคับผู้ควบคุมเรือและคนประจำเรือให้พวงเรือ หรือให้ทำการอื่นเพื่อให้เรื่อนั้นไปยังที่ซึ่งสะดวกแก่การตรวจค้น การสอบสวน หรือการดำเนินคดี

(3) ยึดเรือที่จับไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา หรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นในกรณีที่ฟ้องผู้ต้องหา

(4) จับและควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกินเจ็ดวัน เมื่อพ้นกำหนดต้องปล่อยหรือส่งตัวให้พนักงานสอบสวน พร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนเท่าที่ทำได้ (มาตรา 4)

3.4 มาตรการลงโทษของกฎหมายปัจจุบัน

เนื่องจากหัวข้อการวิจัยของผู้เขียนในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้กำหนดไว้ในเรื่องความผิดฐานซื้อขายเสพติดให้โทษ ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาและวิจัยความผิดฐานนี้เฉพาะในกฎหมายที่ควบคุมยาเสพติดให้โทษของประเทศไทยโดยตรงเท่านั้น นั่นก็คือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ว่ายังมีจุดบกพร่องในเรื่องวิธีการควบคุมอย่างไรบ้าง สมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่สำคัญในการควบคุมยาเสพติดให้โทษของประเทศไทยในปัจจุบันคือ เป็นกฎหมายที่พัฒนาต่อเนืองมาจากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2465 ซึ่งผู้เขียนจะขออธิบายเพิ่มเติมจากหัวข้อที่ 3.3.2 ดังนี้

(1) ในเรื่องการควบคุมยาเสพติดให้โทษให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายคือ เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาล ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าคุณธรรมทางกฎหมาย³⁸ (Rechtsgut) ของกฎหมายฉบับนี้คือการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เพื่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

³⁸ คณิศ ณ นคร, "ผู้เสียหายในคดีอาญา", วารสารอัยการปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2521), หน้า 48 และ "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา", วารสารอัยการ ปีที่ 3 ฉบับที่ 25 (มกราคม 2523), หน้า 55.

มาตรการควบคุมได้กำหนดให้มีคณะกรรมการชุดหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ" ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธาน อธิบดีกรมการแพทย์หรือผู้แทน อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือผู้แทน อธิบดีกรมอนามัยหรือผู้แทน อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทน อัยการสูงสุดหรือผู้แทน อธิบดีกรมศุลกากรหรือ ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือผู้แทน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกินเจ็ดคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ และให้เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาเป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการกองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการชุดนี้ มีหน้าที่ที่สำคัญให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในการกำหนดประเภทของยาเสพติดให้โทษ เพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงชื่อหรือประเภทของยาเสพติดให้โทษ กำหนดจำนวนและจำนวนเพิ่มเติมซึ่งยาเสพติดให้โทษที่จะต้องใช้ในการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์ที่ราชอาณาจักรประจำปี กำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษผู้ที่ได้รับอนุญาต ผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองได้ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ให้ความเห็นชอบต่อผู้อนุญาตในการสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต ให้ความเห็นชอบต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการอนุญาตให้ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออกหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 และประเภท 5 พิจารณาเรื่องอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมอบหมาย เหล่านี้เป็นต้น

(2) มาตรการควบคุม ซึ่งหมายความว่า ยาเสพติดให้โทษเป็นยาที่รัฐต้องควบคุมเพื่อสุขภาพอันดีของประชาชน และเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ขอบเขตของการควบคุม คือ

ก. ยาเสพติดให้โทษหมายถึงอย่างไร แค่นั้น

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 "ยาเสพติด ให้โทษ" หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุดิบใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็น ยาเสพติด

ให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

จากความหมายของกฎหมายดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่ายาเสพติดให้โทษหมายถึงตัวยาเสพติดให้โทษโดยตรง และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขจะได้ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาว่ามีอะไรบ้าง

สารเคมีหรือวัตถุใดจะเป็นยาเสพติดให้โทษตามนี้หรือไม่ ต้องให้ผู้ตรวจพิสูจน์ยาเสพติดทำการตรวจวิเคราะห์ยืนยันทุกคดีไป และถ้ายืนยันว่าเป็นยาเสพติดให้โทษก็จะเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการฟ้อง³⁹ ถ้าไม่ใช่ยาเสพติดให้โทษ พนักงานอัยการก็ต้องสั่งไม่ฟ้อง

ยาสามัญประจำบ้านบางตำรับ เช่น แอสไพริน มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ในปริมาณน้อย ไม่อยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัตินี้

ยาเสพติดให้โทษมีฤทธิ์ที่เป็นอันตรายต่อร่างกายของมนุษย์ไม่เท่ากัน ดังนั้นในการแบ่งประเภทของยาเสพติดให้โทษ ตามมาตรา 7 จึงได้แบ่งออกเป็นประเภทตามความร้ายแรงลดหลั่นกันไป มี 5 ประเภท ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 หัวข้อ 2.1 เรื่องความหมายและประเภทของยาเสพติด

กล่าวโดยสรุปก็คือว่า ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 มีอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของมนุษย์มากที่สุด ส่วนยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 มีอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของมนุษย์น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ 2 (ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 เป็นยารักษาโรค ส่วนประเภท 4 เป็นสารเคมีหรือน้ำยาเคมีที่ใช้ในการผลิต ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ 2 ใช้เสพไม่ได้)

³⁹ สมพร พรหมนิตาธร, กฎหมายยาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537), หน้า 8

ยาเสพติดให้โทษทั้ง 5 ประเภทที่กล่าวมานี้ กฎหมายเพียงแต่ยกตัวอย่างไว้เท่านั้น ส่วนรายละเอียดของยาเสพติดให้โทษประเภทใด มีอะไรบ้าง พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ มาตรา 8 (1) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาระบุชื่อยาเสพติดให้โทษว่ายาเสพติดให้โทษชนิดใดอยู่ในประเภทใดตามมาตรา 7 อีกชั้นหนึ่ง ตัวอย่างเช่นที่ผู้เขียนเคยกล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 หัวข้อ 2.1 เรื่องความหมายและประเภทของยาเสพติด ก็คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้ออกประกาศฉบับที่ 135 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ประกาศให้ยาบ้า (แอมเฟตามีน หรือเมทแอมเฟตามีน) เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (แต่เดิมเป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518) ทั้งนี้ เพื่อการควบคุมที่เข้มงวดกวดขันเช่นเดียวกับยาเสพติดให้โทษ และเป็นการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาบ้าให้มีโทษเท่ากับยาเสพติดให้โทษประเภท 1 กล่าวคือ ถ้าเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายต้องระวางโทษประหารชีวิต ทั้งนี้เพื่อผลในการควบคุมและปราบปรามให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ชื่อยาเสพติดให้โทษที่ประกาศดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงชื่อประเภทยาเสพติดให้โทษได้ตามมาตรา 8 (2) ตัวอย่างเช่นโคเคน ซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษที่แพร่ระบาดมากในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ก่อนประเทศไทยยังไม่มีใครเคยใช้หรือเสพกัน แต่ในระยะเวลา 3-4 ปี มาแล้ว ได้มีแพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งนับว่ามีอันตรายมาก เพราะเนื่องจากยาเสพติดให้โทษชนิดนี้ถ้าผู้ใดมีโอกาสได้เสพเพียงครั้งเดียวก็อาจจะติดได้ และเมื่อเสพไปนาน ๆ จะเกิดอันตรายแก่ชีวิตและร่างกายได้เช่นเดียวกับเฮโรอีน ดังนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข อาจจะใช้อำนาจเปลี่ยนโคเคนจากยาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นประเภท 1 เหมือนเฮโรอีนก็ได้

(3) ในเรื่องมาตรการควบคุมยาเสพติดให้โทษแต่ละประเภทมีอะไรบ้าง ผู้เขียนขอสรุปหลักการสำคัญต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เช่น เฮโรอีน ยาบ้า (แอมเฟตามีนหรือเมทแอมเฟตามีน)

การควบคุม ห้ามผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง
(มาตรา 15 วรรค 1)

ยกเว้น การมีไว้ในครอบครองในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ตามที่รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นหนังสือเฉพาะราย หรือเฉพาะกรณี ที่เห็นสมควร (มาตรา 15 วรรค 1)

อย่างไรก็ตาม มีนักกฎหมายบางท่าน⁴⁰ ไม่เห็นด้วยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขจะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่อำพราง หรือสายลับของประเทศไทย หรือต่างประเทศครอบครองและนำเฮโรอีนออกนอกประเทศ เพื่อใช้ในการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างประเทศ ซึ่งเรียกว่า การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (CONTROLLED DELIVERY) โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 15 และเห็นว่าน่าจะใช้อำนาจตามมาตรา 5⁴¹ หรือ 6⁴² จะเหมาะสมกว่า แต่กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม และใช้ประโยชน์ยาเสพติดให้โทษทางการแพทย์หรือสาธารณสุขมากกว่า แม้จะมีบทบัญญัติให้ตีความได้เช่นนี้ ก็ถือว่าไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น แนวปฏิบัติในเรื่องการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมระหว่างประเทศ ที่ได้ปฏิบัติกันมาจึงยังไม่ถูกต้อง

⁴⁰ ภิญโญ ทองชัย, "การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม", (วิทยานิพนธ์ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), หน้า 127

⁴¹ มาตรา 5 บัญญัติว่า "พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข แต่ให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข รายงานการรับ การจ่าย การเก็บรักษา และวิธีการปฏิบัติอย่างอื่นที่เกี่ยวกับการควบคุมยาเสพติดให้โทษให้คณะกรรมการทราบทุกหกเดือน แล้วให้คณะกรรมการเสนอ พร้อมกับให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อสั่งการต่อไป"

⁴² มาตรา 6 บัญญัติว่า "ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกิน อัตราตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่น กับออกประกาศ ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้"

กฎกระทรวงและประกาศนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้"

ผู้เขียนมีความเห็นว่า อำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการกำกับควบคุมการใช้ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายนี้ นอกจากเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และสุขภาพอนามัยของประชาชนแล้ว ยังมีอำนาจที่จะควบคุมกำกับดูแลการใช้ยาเสพติดให้โทษเพื่อประโยชน์ของทางราชการอื่น ๆ อีกด้วยตามมาตรา 6 ดังเช่นกรณีอนุญาตให้นำตัวอย่างยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เฮโรอีน) ที่ถูกจับกุมได้ในประเทศไทยในคดีสำคัญส่งมอบให้กับองค์การสหประชาชาติที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย เพื่อให้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยถึงแหล่งที่มาของยาเสพติดให้โทษ หรืออนุญาตให้สถานตรวจพิสูจน์ยาเสพติดของกลาง ชื่อมาตรฐานซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เฮโรอีน) เพื่อนำมาใช้เป็นสารตัวอย่างในการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดให้โทษของกลางที่จับกุมได้ เหล่านี้เป็นต้น

ข้อสันนิษฐาน

- การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองค่านวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ ตั้งแต่ 20 กรัม ขึ้นไป⁴³ ถือว่าผลิต นำเข้าหรือส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย⁴⁴ (มาตรา 15 วรรคสอง)

ข้อสันนิษฐานของกฎหมายนี้ นำสืบหักล้างไม่ได้ เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาด แม้ว่าผู้กระทำจะไม่มีพฤติการณ์ในการกระทำเพื่อจำหน่ายเลยก็ตาม ถือว่าเป็นความผิดที่มีอัตราโทษหนัก เนื่องจากผู้กระทำมีพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษจำนวนมาก เช่น การผลิตเพื่อจำหน่ายต้องระวางโทษประหารชีวิตเหล่านี้เป็นต้น ข้อสันนิษฐานเด็ดขาดนี้ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ยากแก่การหาข้อยุติ หรือไม่อาจหาข้อยุติได้ เพื่อให้ยุติลงโดยอำนาจของกฎหมาย⁴⁵

⁴³ โดยการส่งไปให้ผู้ตรวจพิสูจน์วิเคราะห์หาปริมาณความบริสุทธิ์ของยาเสพติดให้โทษตามหลักวิชาการทางเคมี

⁴⁴ เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาด ซึ่งจะนำสืบหักล้างไม่ได้ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

⁴⁵ จาตุรงค์ ฉินวิวัฒน์, "ข้อสันนิษฐานในคดีอาญา อันเป็นโทษแก่จำเลย"

(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 53.

บทบัญญัติของกฎหมายประเภทข้อสันนิษฐานนี้ เกิดขึ้นจากความน่าเชื่อถือ ความเป็นไปได้ ความจำเป็น และนโยบายของรัฐ เป็นต้น⁴⁶ ซึ่งโดยเฉพาะเหตุผลในด้านความจำเป็นและนโยบายของรัฐ นับวันจะมีความสำคัญต่อการบัญญัติกฎหมายในลักษณะการมีข้อสันนิษฐานของกฎหมาย อันเป็นโทษแก่จำเลย

เหตุผลที่กฎหมายจำเป็นต้องนำเอาข้อสันนิษฐานมาใช้ เพราะเนื่องจากความจำเป็นและนโยบายของรัฐ⁴⁷

1. เพื่อขจัดความไม่ยุติธรรมที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากคู่ความฝ่ายหนึ่งได้เปรียบอย่างมากในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงบางประการ เพราะคู่ความฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายที่รู้ข้อเท็จจริงฝ่ายเดียว จึงเป็นการสมควรและชอบด้วยเหตุผลที่จะให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับคู่ความฝ่ายนั้น กรณีเช่นนี้ กฎหมายจะสันนิษฐานให้เป็นคุณแก่ฝ่ายที่เสียเปรียบ เพื่อให้ฝ่ายที่ได้เปรียบต้องรับภาระการพิสูจน์

2. เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคม หรือนโยบายทางความผิดอาญา (Criminal policy) เป็นต้น

3. เพื่อเป็นหลักในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี (ให้การพิจารณารวดเร็ว)

4. เพื่อแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนบางประการของกฎหมาย

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68.

⁴⁷ โอสถ โกศิน, คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเชชม, 2517), หน้า 43.

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นความผิดที่รัฐทุกรัฐมีความจำเป็นและนโยบายทางอาญา (Criminal policy)⁴⁸ ที่จะต้องทำการปราบปรามให้หมดสิ้นไป ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับน้ำหนักของยาเสพติดเพื่อประสิทธิภาพของการปราบปราม

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1350/2536 ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง บัญญัติว่า การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไปให้ถือว่า ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย บทบัญญัติดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาด เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยมีเฮโรอีนซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์หนักถึง 236.8 กรัม ไว้ในครอบครองเช่นนี้ จึงถือได้ว่าจำเลยมีเฮโรอีนดังกล่าวไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว โจทก์ไม่จำเป็นต้องนำพยานมาสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยมีเจตนาที่จะมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

⁴⁸ นโยบายทางความผิดอาญา (Criminal policy) ได้แก่

1. วิธีการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรม (Criminal prevention) โดยการกำจัดมูลเหตุอันเป็นสมมติฐานที่จะนำไปสู่การกระทำความผิดของบุคคล ไม่ว่าจะจากตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเองหรือจากสังคม
2. วิธีการทางนิติบัญญัติ (legislation) โดยการวางข้อกำหนดเพื่อผลในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทั้งในทางกฎหมายสาระบัญญัติและกฎหมายสบัญญัติ
3. วิธีการบังคับ (sanction) โดยบังคับใช้บทบัญญัติที่รัฐตราขึ้น เพื่อผลในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว
4. การประสานงานระหว่างสถาบันทั้งหลายที่มีส่วนเห็นนโยบายทางความผิดอาญาดังกล่าวดำเนินไปสู่จุดหมายอันเดียวกัน (Co-ordination)

ดูในสุรจิต พัฒนสาร, "ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอั้งยี่ : ช่องโหว่ในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2529), หน้า 107.

คำพิพากษาฎีกาที่ 1737/2536 เจ้าพนักงานตำรวจค้นตัวจำเลยพบถุงพลาสติกมีคราบเฮโรอีน และหลอดกาแฟตัดแล้วในกระเป๋ากางเกงจำเลย กับพบเฮโรอีนบรรจุถุงพลาสติกและบรรจุในหลอดกาแฟรวมอยู่ในกระปุกพลาสติกบนพื้นห้อง ปลายที่นอนมีหลอดกาแฟเทียบไซ กรรไกร ไม้ขีด ซ้อนและถุงพลาสติกเปล่า แสดงว่าจำเลยกำลังแบ่งบรรจุเฮโรอีนใส่หลอดกาแฟอยู่ การกระทำดังกล่าว ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ถือว่าเป็นการผลิตเฮโรอีนแล้ว การผลิตเฮโรอีนที่เป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป มาตรา 15 วรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายต้องลงโทษตามมาตรา 65 วรรคสอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 114/2538 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 15 วรรคสอง บัญญัติว่าการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 จำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป ถือว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อจำเลยมีเฮโรอีนซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ไว้ในครอบครองจำนวนเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 1,302 กรัม จึงต้องถือว่าจำเลยมียาเสพติดให้โทษเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

นอกจากนี้ให้ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 711/2530, 3580/2531, 2539/2531, 2268/2532 ซึ่งวินิจฉัยทำนองเดียวกัน

การควบคุมพิเศษ - ห้ามมิให้ผู้ใดเสพ (มาตรา 57)

ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 - เช่น มอร์ฟีน โคคาอีน โคเคอีน ผีนดิบ ผีนสุก
มูลฝิ่น เมธาโดน

การควบคุม - ห้ามผลิต นำเข้า หรือส่งออก (มาตรา 16)
จำหน่าย - ห้ามมิให้จำหน่าย เว้นแต่ได้รับอนุญาต (มาตรา 17 วรรค 1)
ครอบครอง - ห้ามมิไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาต (มาตรา 17 วรรค 1)

ข้อสันนิษฐาน - การมีไว้ในครอบครองคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่หนึ่งร้อย
กรัมขึ้นไป⁴⁹ ถือว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย⁵⁰
(มาตรา 17 วรรค 2)

ข้อสันนิษฐานของกฎหมายนี้น่าสับสนหากล้างไม่ได้ แม้ว่าผู้กระทำจะไม่มีพฤติการณ์
ในการกระทำเพื่อจำหน่ายเลยก็ตามถือว่าเป็นความผิดที่มีอัตราโทษหนัก เนื่องจากผู้กระทำมี

ข้อยกเว้น - การมีไว้ในครอบครองไม่เกินจำนวนที่จำเป็นสำหรับใช้รักษาโรคเฉพาะตัว
โดยมีหนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือทันตกรรม ซึ่งเป็น
ผู้ให้การรักษา
- การมีไว้ในครอบครองไม่เกินจำนวนจำเป็นสำหรับใช้ประจำในการปฐม
พยาบาลหรือเกิดเหตุฉุกเฉินในยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ
ระหว่างประเทศ ถ้ายานพาหนะนั้นจดทะเบียนในราชอาณาจักรต้องยื่น
คำขอรับใบอนุญาตด้วย (มาตรา 18)

⁴⁹ โดยการส่งไปให้ผู้ตรวจพิสูจน์วิเคราะห์หาปริมาณความบริสุทธิ์ของยาเสพติดให้โทษ
ตามหลักวิชาการทางเคมี

⁵⁰ เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งจะนำสืบหากล้างไม่ได้ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น
พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษจำนวนมาก เช่น กรณีการครอบครองมอร์ฟีน ผีน หรือ
โคคาอิน มีปริมาณเกินหนึ่งร้อยกรัม จำคุกห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต (มาตรา 69 วรรคสามและ
วรรคสี่)

มาตรานี้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้อย่างแท้จริงว่าต้องการควบคุมยาเสพติดให้โทษเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยอย่างแท้จริง โดยการใช้มันจะต้องอยู่ในความควบคุมดูแลของแพทย์ตลอดเวลา เพราะเนื่องจากยาเสพติดให้โทษนั้นถ้าผู้เจ็บป่วยใช้เกินความจำเป็นโดยปราศจากการดูแลของแพทย์แล้วอาจจะเกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยหรือชีวิตได้ ตัวอย่างเช่น การใช้มอร์ฟินของแพทย์ในโรงพยาบาลเป็นยาระงับความเจ็บปวดของคนไข้จากอาการต่าง ๆ แพทย์จะฉีดให้คนไข้ในกรณีจำเป็นจริง ๆ และไม่อาจหาตัวยาอื่นทดแทนได้เท่านั้น ดังนั้น เมื่ออาการเจ็บปวดของคนไข้ทุเลาลง แพทย์จะต้องงดใช้มอร์ฟินฉีดให้คนไข้ทันที หรือการใช้เมธาโดนรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ จะต้องอยู่ในความควบคุมดูแลของแพทย์ตลอดเวลา เหล่านี้เป็นต้น

- ผู้ขออนุญาตได้ - กระทรวง ทบวง กรม องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง กรุงเทพมหานคร สภากาชาดไทย องค์การเภสัชฯ ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศหรือผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม แพทย์ เภสัช (มาตรา 19)
- หน้าที่ผู้รับอนุญาต - ห้ามมิให้จำหน่ายนอกสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต (มาตรา 27)
- ต้องจัดเก็บในที่ซึ่งมั่นคงแข็งแรงหากถูกโจรกรรม สูญหาย หรือถูกทำลายต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบโดยด่วน (มาตรา 28)
- ใบอนุญาตหาย - กรณีใบอนุญาตถูกทำลายหรือลบล้างในสารสำคัญต้องแจ้งต่อผู้อนุญาตและยื่นคำขอรับใบอนุญาตภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้ทราบถึงเหตุดังกล่าว (มาตรา 35)
- มาตราควบคุมพิเศษ**
- เสพ - ห้ามเสพ เว้นแต่เสพเพื่อรักษาโรคตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือทันตแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาต (มาตรา 58)
- ผู้รับอนุญาตตาย - ผู้รับใบอนุญาตจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองตายก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ ทายาทผู้ครอบครองหรือผู้จัดการมรดกต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ตาย (มาตรา 61)

- บัญชีรับ-จ่าย - ต้องทำบัญชีรับจ่ายยาเสพติดและเสนอรายงานต่อเลขาธิการ เป็นรายเดือนและรายปี และต้องเก็บไว้ 5 ปี นับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชี (มาตรา 62)

ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 เช่น COSOME, ILVICO SYRUP, CODYL COUGH LINCTUS (ยาแก้ไอโคดิล)

- การควบคุม - ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออก เว้นแต่ได้รับอนุญาต (มาตรา 20 วรรค 1)
- ข้อยกเว้น - การจำหน่ายที่ผู้ประกอบการอาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบการโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้นหนึ่งในสาขาทันตกรรมจำหน่ายเฉพาะผู้ป่วยซึ่งตนเป็นผู้ให้การรักษา
- การจำหน่ายที่ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ชั้นหนึ่งจำหน่ายเฉพาะสัตว์ที่ตนบำบัด (มาตรา 20 วรรค 2)
- ผู้ขออนุญาตได้ - จะต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ผลิต ขาย หรือนำ หรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา และต้องมีเภสัชกรอยู่ประจำตลอดเวลาทำการ (มาตรา 21 วรรค 1)
- ข้อยกเว้นจำหน่าย - ให้ผู้รับอนุญาตผลิต หรือนำเข้าอยู่แล้ว จำหน่ายยาเสพติดให้โทษประเภท 3 ที่ตนผลิตหรือนำเข้าได้โดยไม่ต้องรับใบอนุญาตจำหน่ายอีก (มาตรา 21 วรรค 2)

หลักเกณฑ์ในการนำเข้าส่งออก

- แต่ละครั้งต้องได้รับใบอนุญาตทุกครั้งที่นำเข้าหรือส่งออกจากผู้อนุญาตด้วย (มาตรา 22)
- อายุใบอนุญาต - ใบอนุญาตใช้ได้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปีที่ออกใบอนุญาต (มาตรา 23)

หน้าที่ผู้รับอนุญาต

ผลิต

- ต้องจัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยแสดงว่าเป็นสถานที่ผลิตยาเสพติดให้โทษ, ต้องจัดให้มีการวิเคราะห์ยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ทุกครั้งก่อนนำออกจากสถานที่ผลิต, จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับยาที่ภาชนะ ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ซึ่งใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ต้องเก็บให้เป็นสัดส่วนในที่เก็บซึ่งมั่นคงแข็งแรง, ในกรณียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ถูกโจรกรรม หรือสูญหาย หรือถูกทำลาย ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบโดยไม่ชักช้า (มาตรา 29)

นำเข้า ส่งออก

- จัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยแสดงว่าเป็นสถานที่นำเข้าหรือส่งออก ให้มีใบรับรองของผู้ผลิตแหล่งเดิมแสดงรายละเอียดผลการวิเคราะห์คุณภาพยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ต้องมีฉลากที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ต้องมีฉลากหรือเอกสารกำกับยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 หรือคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาชนะ หรือหีบห่อบรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 (มาตรา 30)

จำหน่าย

- ต้องจัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยแสดงว่าเป็นสถานที่จำหน่าย, ต้องแยกเก็บให้เป็นสัดส่วนจากยาและวัตถุอื่น และต้องให้มีฉลากเอกสารกำกับคำเตือนหรือข้อควรระวังในการใช้ที่ภาชนะหรือหีบห่อที่บรรจุยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 มิให้ชำรุดบกพร่อง (มาตรา 31)

ใบอนุญาตสูญหาย - กรณีใบอนุญาตหาย ถูกทำลาย หรือลบเลือนในสารสำคัญต้องแจ้งต่อผู้อนุญาตและยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้ทราบถึงเหตุดังกล่าว (มาตรา 35)

ยาปลอม ผิดมาตรฐาน หรือเสื่อมคุณภาพ

- ห้ามผลิต จำหน่าย นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 ซึ่งเป็นยาปลอม ผิดมาตรฐาน หรือเสื่อมคุณภาพ (มาตรา 39)

การขึ้นทะเบียนตำรับยาในการผลิตหรือนำเข้า

- ผู้รับอนุญาตผลิต หรือนำเข้าจะผลิตหรือนำเข้าได้ต้องนำตำรับยาเสพติดให้โทษนั้นมาขอขึ้นทะเบียนตำรับยาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน และเมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษแล้ว จึงจะผลิตหรือนำเข้าได้ (มาตรา 43)
- อายุใบสำคัญ - ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับยาให้อายุ 5 ปี นับแต่วันที่ออกใบสำคัญ (มาตรา 45 วรรค 1)
- ใบสำคัญหาย - ในกรณีสูญหาย ถูกทำลาย หรือลบล้างในสารสำคัญต้องแจ้งต่อผู้อนุญาตและขอรับใบแทนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลาย หรือลบล้าง (มาตรา 47 วรรค 1)
- การโฆษณา - ห้ามโฆษณา เว้นแต่จะทำโดยตรงต่อผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม ทันตกรรม หรือเภสัชกรรมชั้นหนึ่ง หรือสัตวแพทย์ หรือเป็นเอกสารกำกับยาที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุยา (มาตรา 48)
- การควบคุมพิเศษ
- บัญชีรับ-จ่าย - ผู้รับอนุญาตให้ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก ต้องทำบัญชีรับ-จ่ายยาเสพติดให้โทษเสนอรายงานต่อเลขาธิการเป็นรายเดือนและรายปี และต้องเก็บไว้ 5 ปี นับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชี (มาตรา 62)

เป็นที่น่าสังเกตว่ากฎหมายมิได้มีมาตรการควบคุมการครอบครอง และการเสฟไว้เนื่องจากยาเสพติดให้โทษประเภท 3 นี้ เป็นยาโรค เช่น ยาแก้ไอ ดังนั้น บุคคลทั่วไปจึงสามารถมีไว้ในครอบครองและเสฟได้โดยไม่ต้องขออนุญาตแต่อย่างใด กล่าวคือ การครอบครองและการเสฟยาเสพติดให้โทษประเภท 3 ไม่เป็นความผิดแต่อย่างใด

ยาเสพติดให้โทษประเภท 4 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ อาเซติลคลอไรด์ เอทิลดีนไดอะเซต

- การควบคุม - ห้ามมิให้ผู้ใด ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นราย ๆ ไป (มาตรา 26 วรรค 1)

ข้อสันนิษฐาน - มีไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่ 10 กิโลกรัม⁵¹ ขึ้นไป ให้ถือว่า
ว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย⁵² (มาตรา 26 วรรค 2)

ข้อสันนิษฐานของกฎหมายนี้น่าสับสนหากล้างไม่ได้ แม้ว่าผู้กระทำจะไม่มีพฤติการณ์ในการกระทำเพื่อจำหน่ายเลยก็ตามในขณะที่ถูกเจ้าหน้าที่จับกุม เช่น ถูกจับกุมขณะครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 4 จำนวนตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป ถือว่าเป็นความผิดที่มีอัตราโทษหนักเนื่องจากผู้กระทำมีพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษจำนวนมาก

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4014/2534 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 26 วรรคหนึ่ง กำหนดการกระทำอันเป็นความผิดคือ การผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือ 5 โดยไม่ต้องพิจารณาว่ามีปริมาณเท่าใด ส่วนในวรรคสอง เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดว่าการมียาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือ 5 ไว้ในความครอบครองมีปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไปเป็นการมีไว้เพื่อจำหน่าย

⁵¹ โดยการส่งไปให้ผู้ตรวจพิสูจน์ ตรวจสอบปริมาณหรือน้ำหนักของยาเสพติดให้โทษตามหลักวิชาการทางเคมี

⁵² เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งจะนำสืบหากล้างไม่ได้ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

หน้าที่ผู้รับอนุญาตผลิต

- ต้องจัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยแสดงว่าเป็นสถานที่ผลิต, ต้องจัดให้มีการวิเคราะห์ยาที่ผลิตขึ้นทุกครั้งก่อนนำออกจากสถานที่ผลิต จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับยาเสพติดที่ภาชนะบรรจุยา ต้องเก็บรักษาให้เป็นสัดส่วนในที่มั่นคงแข็งแรง ในกรณีถูกโจรกรรม สูญหาย หรือถูกทำลายต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบโดยไม่ชักช้า (มาตรา 32)

นำเข้า ส่งออก

- ต้องจัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยแสดงว่าเป็นสถานที่นำเข้าหรือส่งออก ต้องมีใบรับรองของผู้ผลิตแหล่งเดิมแสดงรายละเอียดผลการวิเคราะห์คุณภาพ ต้องมีฉลากที่ภาชนะบรรจุยาหรือคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ ต้องเก็บรักษาให้เป็นสัดส่วนในที่เก็บซึ่งมั่นคงแข็งแรง กรณีถูกโจรกรรม หรือสูญหาย หรือถูกทำลาย ต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบโดยไม่ชักช้า (มาตรา 33)

จำหน่าย

- ต้องจัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยแสดงว่าเป็นสถานที่จำหน่าย ต้องแยกเก็บเป็นสัดส่วนจากยาหรือวัตถุอื่น ให้มีฉลากเอกสารกำกับคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ยาที่ภาชนะมิให้ชำรุดบดพร่อง ในกรณีถูกโจรกรรม สูญหาย หรือถูกทำลาย ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบโดยไม่ชักช้า (มาตรา 34)

ใบอนุญาต

- กรณีใบอนุญาตสูญหาย ถูกทำลาย หรือลบเลือนในสารสำคัญ ต้องแจ้งต่อผู้อนุญาตและยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้ทราบถึงเหตุดังกล่าว (มาตรา 35)

การโฆษณา

- ห้ามโฆษณา เว้นแต่จะกระทำโดยตรงต่อผู้ประกอบการเวชกรรม ทันตกรรม หรือเภสัชกรรมชั้นหนึ่ง หรือสัตวแพทย์ หรือเป็นเอกสารกำกับยาที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุยา (มาตรา 48)

การควบคุมพิเศษ

บัญชีรับ-จ่าย

- ผู้รับอนุญาตให้ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ต้องทำบัญชีรับจ่ายยาเสพติดเสนอรายงานต่อเลขาธิการเป็นรายเดือนและรายปี และต้องเก็บไว้ 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชี (มาตรา 62)

เป็นที่น่าสังเกตว่าเนื่องจากยาเสพติดให้โทษประเภท 4 นี้ เป็นสารเคมีที่สำหรับใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ 2 ซึ่งโดยสภาพแล้วไม่ใช่ยาเสพติดโดยให้โทษที่ใช้สำหรับเสพ สารเคมีนี้มีอันตรายมากสำหรับร่างกายของคน ซึ่งถ้าสูดดมหรือเสพยาเข้าไปจะมีอันตรายแก่ร่างกาย ซึ่งบางทีอาจถึงแก่ความตายได้ ดังนั้น กฎหมายจึงมิได้มีมาตรการควบคุมพิเศษในเรื่องการเสพยา กล่าวคือ การเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 4 ไม่เป็นความผิดนั่นเอง

ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เช่น กัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น พืชเห็ดขี้ควาย

การควบคุม - ห้ามให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นราย ๆ ไป (มาตรา 26 วรรค 1)

ข้อสันนิษฐาน - มีไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป⁵³ ให้ถือว่ามียาเสพติดให้โทษประเภท 5 จำนวนตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป⁵⁴ ให้ถือว่ามียาเสพติดให้โทษที่มีจำนวนมากที่มีไว้เพื่อจำหน่าย ไม่ใช่มีไว้เพื่อเสพด้วยตนเอง ดังนั้นจึงต้องระวางโทษหนัก

ข้อสันนิษฐานของกฎหมายนี้ น่าสับสนหักล้างไม่ได้ แม้ว่าผู้กระทำจะไม่มีพฤติการณ์ในการจำหน่ายเลยก็ตาม ในขณะที่ถูกเจ้าหน้าที่จับกุม เช่น ถูกจับกุมขณะครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 5 จำนวนตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป ถือว่าเป็นยาเสพติดให้โทษที่มีจำนวนมากที่มีไว้เพื่อจำหน่าย ไม่ใช่มีไว้เพื่อเสพด้วยตนเอง ดังนั้นจึงต้องระวางโทษหนัก

⁵³ โดยการให้ผู้ตรวจพิสูจน์ตรวจหาปริมาณหรือน้ำหนักของยาเสพติดให้โทษตามหลักวิชาการทางเคมี

⁵⁴ เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งจะสับสนหักล้างไม่ได้ ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น

ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกาที่ตัดสินเป็นบรรทัดฐาน เช่น

คำพิพากษากฎีกาที่ 4014/2534 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ มาตรา 26 วรรคหนึ่ง กำหนดการกระทำอันเป็นความผิด คือ การผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 4 หรือ 5 โดยไม่ต้องพิจารณาว่ามีปริมาณเท่าใด ส่วนในวรรคสอง เป็นบทสันนิษฐานเด็ดขาดว่าการมียาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือ 5 ไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไปเป็นการมีไว้เพื่อจำหน่าย

การควบคุมพิเศษ

- เสพ - ห้ามมิให้ผู้ใดเสพ (มาตรา 57)
- บัญชีรับ-จ่าย - ผู้รับอนุญาตให้ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ต้องทำบัญชีรับจ่ายยาเสพติด เสนอรายงานต่อเลขาธิการเป็นรายเดือนและรายปี และต้องเก็บไว้ 5 ปี นับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในบัญชี (มาตรา 62)

การพักใช้ใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาต

- ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ (มาตรา 52)
- ถ้าปรากฏว่าผู้รับอนุญาตให้จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดหรือกระทำความผิดเกี่ยวกับยาปลอม ผิดมาตรฐาน หรือเสื่อมคุณภาพ เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 3 ผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ (มาตรา 53)

การนำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1, 2, 4 และ 5⁵⁵

การนำผ่าน - ต้องมีใบอนุญาตของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของประเทศที่ส่งออก
นั้นมาพร้อมกับยาเสพติดให้โทษ และต้องแสดงใบอนุญาตต่อ
พนักงานศุลกากร กับต้องยินยอมให้พนักงานศุลกากรเก็บรักษา
หรือควบคุมไว้ (มาตรา 64)

ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของถ้อย
คำต่าง ๆ ที่สำหรับใช้กับมาตรการควบคุมตามกฎหมายดังต่อไปนี้

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์
ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย

ผลิตเป็นคำที่มีความหมายตามกฎหมายที่กว้างกว่าความหมายทั่วไป ซึ่งสามารถ
อธิบายได้ดังต่อไปนี้ เช่น

เพาะ หมายความว่า ทำให้งอก, ทำให้เกิด⁵⁶

⁵⁵ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มิได้บัญญัติคำนิยามคำว่า “นำผ่าน”
แต่สามารถดูเปรียบเทียบได้จากพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518
มาตรา 4 ซึ่งบัญญัติว่า “นำผ่าน” หมายความว่า นำหรือส่งผ่านราชอาณาจักร แต่ไม่รวมถึงการ
นำหรือส่งวัตถุออกฤทธิ์ผ่านราชอาณาจักรโดยมิได้มีการขนถ่ายออกจากเครื่องบินที่ใช้ในการขนส่ง
สาธารณะระหว่างประเทศ

⁵⁶ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษร
เจริญทัศน์, 2525), หน้า 593.

ปลูก หมายความว่า เอาต้นไม้หรือเมล็ด หน่อ หัว เป็นต้น ฝังลงในดินหรือสิ่งอื่น เพื่อให้งอกหรือให้เจริญเติบโต, ทำให้เจริญเติบโต, ทำให้งอกงาม⁵⁷

ทำ หมายความว่า กระทำ, ประกอบขึ้น, ผลิตขึ้น, สร้างขึ้น, ก่อขึ้น⁵⁸

ผสม หมายความว่า รวมกันเข้า

ปรุง หมายความว่า การผสมกันแล้วเกิดสิ่งใหม่ โดยที่ไม่มีสภาพของสิ่งที้นำมาผสมกัน

แปรสภาพ หมายความว่า เปลี่ยนกลายเป็นจากลักษณะเดิมหรือภาวะเดิม⁵⁹

เปลี่ยนรูป หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงรูปร่างภายนอกหรือทางกายภาพ

สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ หมายความว่า ทำให้ธาตุมีปฏิกิริยาเคมีกันเป็นสารประกอบ, ทำให้สารประกอบมีปฏิกิริยาเคมีกันเป็นสารประกอบอื่น⁶⁰

การกระทำที่มีลักษณะเป็นการผลิตมีความหมายกว้าง เช่น การปลูกกล้วยาหรือพืชกระท่อม การปลูกพืชฝิ่น เอากล้วยาแห่งมาบรรจุหีบห่อ เอาเฮโรอีนผงมาบรรจุใส่หลอด เหล่านี้ เป็นต้น

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 514

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 393

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 547

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 539

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 790

ตัวอย่างจากคำพิพากษาศาลฎีกา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 495, 496/2526 กัญชาที่ตรวจค้นได้จากจำเลย 9 ลัง มีทั้งกัญชาที่อัดเป็นแท่งบรรจุถุงพลาสติกใช้กระดาษตะกั่วหุ้ม กับยางกัญชาบรรจุถุง 2 ถุง และน้ำมันกัญชาบรรจุถุง 1 ถุง รวมใส่หีบสังกะสีซึ่งบรรจุไว้ในลังไม้อีกชั้นหนึ่ง อันเป็นการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ จึงถือว่าเป็นการผลิตกัญชาตามมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ

จำเลยผิดกัญชาและมีกัญชาไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายย่อมมีความผิดเป็น 2 กรรม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 716/2527 จำเลยบรรจุเฮโรอีนใส่หลอดกาแฟที่ตัดเป็นท่อนสั้น ๆ เป็นการผลิตเฮโรอีนตามความหมายของ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 4 แต่เฮโรอีนดังกล่าวเป็นจำนวนเดียวกับเฮโรอีนที่จำเลยมีไว้เพื่อจำหน่าย การที่จำเลยแบ่งบรรจุใส่หลอดก็เพื่อความสะดวกในการจำหน่ายเท่านั้น การกระทำของจำเลยจึงเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทลงโทษฐานผลิตเฮโรอีนเพื่อจำหน่ายอันเป็นบทหนัก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 795/2527 จำเลยมีกัญชาไว้ในครอบครองตั้งแต่ขณะปลูกเมื่อปลูกแล้วกัญชายุ่อมเจริญเติบโต เมื่อกัญชาที่จำเลยมีไว้ในครอบครองเป็นส่วนหนึ่งของผลผลิตซึ่งเกิดจากกัญชาที่ปลูกไม่ว่าจะเก็บจากต้นแล้วหรือไม่ก็ตาม ถือได้ว่าการมีไว้ในครอบครองเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานผลิตกัญชาด้วยการปลูก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2168/2529 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรคสองมีข้อความว่า "ผลิต" หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปูรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูปสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ การอัดเฮโรอีนผงให้เป็นแท่งเป็นการเปลี่ยนรูปเฮโรอีนจึงเป็นการผลิตเฮโรอีน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2052/2529 แม้ต้นกัญชาของกลางจะเกิดขึ้นเอง แต่จำเลยได้ดูแลรดน้ำโดยไม่รู้ว่าเป็นต้นกัญชา ดังนั้นเป็นการปลูกต้นกัญชา ซึ่งเป็นความผิดฐานผลิตกัญชา จำเลยมีความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 75

คำพิพากษาศาลฎีกา 2332/2531, 30/2532 การที่จำเลยทั้งสองร่วมกันแบ่งบรรจุเฮโรอีนจากหลอดใหญ่ใส่หลอดกาแฟที่ตัดเป็นท่อน ๆ เป็นการผลิตเฮโรอีนตามความหมายของ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 จึงมีความผิดฐานร่วมกันผลิตเฮโรอีน

คำพิพากษาฎีกาที่ 2057/2533 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ให้คำนิยามคำว่า "ผลิต" ให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย การที่จำเลยที่ 1 เทเฮโรอินจากหลอดใหญ่แบ่งใส่ห่อกระดาษเล็กแล้วเก็บเฮโรอินขนาดเล็กทั้งหมดใส่ถุงพลาสติกขนาดใหญ่ ดังนี้ฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้แบ่งบรรจุอันเป็นการผลิตยาเสพติดให้โทษแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 1737/2536 เจ้าพนักงานตำรวจค้นตัวจำเลยพบถุงพลาสติกมีคราบเฮโรอิน และหลอดกาแฟตัดแล้วในกระเป๋ากางเกงจำเลย กับพบเฮโรอินบรรจุถุงพลาสติกและบรรจุใส่หลอดกาแฟรวมอยู่ในกระเป๋าพลาสติกบนพื้นห้อง ปลายที่นอนมีหลอดกาแฟเทียนไข กรรไกรไม้ขีด ช้อนและถุงพลาสติกเปล่า แสดงว่าจำเลยกำลังแบ่งบรรจุเฮโรอินใส่หลอดกาแฟอยู่ การกระทำดังกล่าวตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ถือว่าเป็นการผลิตเฮโรอินแล้ว การผลิตเฮโรอินที่เป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป มาตรา 15 วรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายต้องลงโทษตามมาตรา 65 วรรคสอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 22/2539 การผลิตโดยการแบ่งบรรจุตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ มาตรา 4 ต้องเป็นการแบ่งบรรจุที่เป็นอันตรายแก่สังคมอย่างร้ายแรงทำนองเดียวกับการเพาะปลูก ทำ ผสม ปูรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป หรือสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เช่น การบรรจุเพื่อจำหน่ายแก่บุคคลโดยทั่วไป การที่จำเลยแบ่งบรรจุเพื่อความสะดวกในการใช้เสพของตนเอง ไม่เป็นการผลิตตามบทกฎหมายดังกล่าว

คำพิพากษาฎีกาฉบับนี้มีหมายเหตุที่น่าสนใจ ซึ่งผู้เขียนขออนุญาตนำมาเสนอต่อต่อไปนี้

หมายเหตุ⁶¹

ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 บัญญัติความหมายของคำว่าผลิตว่าให้หมายความถึง เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปูรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุด้วย

⁶¹ ศิริชัย วัฒนโยธิน, คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2539 เล่มที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, 2540), หน้า 4-5.

การผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุนั้น มีความเห็นทางด้านกฎหมายออกเป็น 2 ประการ คือ ความเห็นแรกเห็นว่า เมื่อมีการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุแล้ว ย่อมเป็นการผลิตตามมาตรา 4 นี้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุเพื่อสะดวกในการเสพด้วยตนเอง หรือว่าจะนำไปจำหน่ายจ่ายแจกแก่บุคคลอื่นใดก็มีความผิดฐานเป็นผู้ผลิตยาเสพติดให้โทษแล้ว ส่วนอีกความเห็นหนึ่งเห็นว่า การที่จะเป็นการผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุ นั้นจะต้องเป็นการกระทำเพื่อสะดวกในการจำหน่ายจ่ายแจกเท่านั้น หากทำไปเพื่อความสะดวกในการเสพของผู้กระทำเองย่อมไม่มีความผิดฐานเป็นผู้ผลิตยาเสพติดให้โทษ

กรณีดังกล่าวเป็นการใช้กฎหมาย ซึ่ง ป.พ.พ. มาตรา 4 วรรคหนึ่งได้บัญญัติว่า กฎหมายนั้นต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมายตัวอักษรหรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ

สำหรับข้อเท็จจริงในคดีนี้หากการใช้กฎหมายตามตัวอักษรแล้ว เมื่อบทบัญญัติมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 บัญญัติไว้ว่า ผลิตให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุด้วย ดังนั้น เมื่อมีการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุก็ย่อมเป็นการผลิต ไม่มีทางที่จะแปลเป็นอย่างอื่นได้ แต่ถ้าหากใช้ตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ แล้วจะเห็นได้ว่าจะต้องตีความคำว่า ผลิต ทั้งหมดนั้นคือ ผลิต หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปรุง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุด้วย ดังนั้นในการที่จะวินิจฉัยว่า การแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุเป็นการผลิตหรือไม่ก็ต้องเทียบเคียงกับความร้ายแรงของความหมายคำว่า ผลิต ในกรณีอื่นประกอบด้วย ในที่นี้คือ เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปรุง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เมื่อเป็นเช่นนี้หากเป็นการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุเพื่อเสพแล้วจะเห็นได้ว่า ความร้ายแรงมิได้เทียบเท่ากับการเพาะ ปลูก ทำ ผสม ปรุง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ แต่ถ้าหากการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุ กระทำเพื่อการจำหน่ายจ่ายแจกแล้วย่อมมีความร้ายแรงเทียบเท่ากับกรณีอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น การใช้กฎหมายหากคำนึงถึงความมุ่งหมายก็จะทำให้เกิดความเป็นธรรมและสมประโยชน์ หากใช้แต่ตัวอักษรก็อาจจะมีปัญหาเกิดความไม่เป็นธรรม และไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ได้

สำหรับคดีที่หมายเหตุนี้นี้ ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยได้แบ่งบรรจุเฮโรอีนเพื่อความสะดวกในการใช้ของตน จึงไม่มีความผิดฐานผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยวินิจฉัยว่าการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุตามมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ จะต้องหมายถึงถึง

การแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุที่เป็นอันตรายแก่สังคมอย่างร้ายแรง ทำนองเดียวกับการเพาะปลูก ทำ ผสม ปูจุง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป หรือสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เช่น การแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุเพื่อจำหน่ายแก่บุคคลโดยทั่วไป คำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวเป็นการใช้กฎหมายตามวัตถุประสงค์จึงถูกต้องและเป็นธรรม

นอกจากนี้ให้ดูคำพิพากษากาที่ 282/2536, 900/2536, 5078/2537

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้

จำหน่ายเป็นการกระทำที่มีลักษณะที่ทำให้ยาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดออกไปจนกระทั่งไปถึงผู้เสพ เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นการจูงใจหรืออุปสงค์ (Supply) จัดหายาเสพติดให้โทษมาจำหน่ายให้กับผู้ซื้อซึ่งเป็นอุปทาน (Demand) ดังนั้น กฎหมายนี้จึงมุ่งที่จะขจัดหรือปราบปรามผู้ที่จำหน่ายเป็นหลัก โดยลึ้มนึกถึงหลักการไปว่าควรขจัดหรือปราบปรามผู้ที่ซื้อด้วย เหมือนกับกฎหมายเดิมคือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2465 เนื่องจากเข้าใจว่าผู้ซื้อยาเสพติดให้โทษ เมื่อซื้อแล้วก็นำมาครอบครองจึงเคลื่อนกลิ้งกันกลายเป็นความผิดฐานครอบครองยาเสพติดให้โทษ

ผู้เขียนขออธิบายความหมายของถ้อยคำในความหมายของ คำว่า “จำหน่าย” ตามความหมายของกฎหมายดังต่อไปนี้

“ขาย” หมายความว่า “เอาของแลกเปลี่ยนตรา, โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่กันโดยตกลงกันว่า ผู้รับโอนจะใช้ราคาแห่งทรัพย์สินนั้น มีหลายลักษณะคือ ชำระเงินในขณะที่ซื้อขายกัน เรียกว่า ขายเงินสด, ขายโดยยอมเก็บเงินอันเป็นมูลค่าในวันหลัง เรียกว่า ขายเชื่อ, ขายทรัพย์สินโดยการตกลงกันว่าผู้ขายอาจได้ทรัพย์สินนั้นคืนได้ภายในเวลาที่กำหนด เรียกว่า ขายฝาก, ขายโดยเปิดเผยแก่มหาชน ด้วยวิธีให้โอกาสแก่ผู้ซื้อประมูลราคา ผู้ใดให้ราคาสูงก็มีสิทธิซื้อทรัพย์สินนั้นได้ เรียกว่า ขายทอดตลาด หรือทอดตลาด, (กฎ) ซื้อขายกันโดยมีเงื่อนไขว่าให้ผู้ซื้อได้มีโอกาสตรวจสอบทรัพย์สินก่อนซื้อ เรียกว่า ขายเผื่อชอบ”⁶²

⁶² เรื่องเดียวกัน, หน้า 140

“จ่าย” หมายความว่า “เอาออกใช้หรือให้ เช่น จ่ายเครื่องแบบ, โดยปริยาย หมายความว่า ซื้อก็มี เช่น จ่ายกับข้าว, จ่ายตลาด หมายความว่า ซื้อกับข้าวที่ตลาด”⁶³

“แจก” หมายความว่า “แบ่งหรือปันให้แก่คนหลาย ๆ คน เช่น แจกเสื้อผ้า แจกสตางค์, กระจายออก, แยกออก เช่น แจกออกเป็นแม่ ก กา”⁶⁴

“แลกเปลี่ยน” หมายความว่า “เอาของต่อของแลกกัน, (แลกเปลี่ยนหมายความว่า เอาสิ่งหนึ่งไปเพื่อให้ได้สิ่งหนึ่งที่ต้องการมา, ซื้อของด้วยของ)”⁶⁵

“ให้” หมายความว่า “มอบ, สละ, อนุญาต”⁶⁶

อย่างไรก็ตาม มีนักกฎหมายบางท่าน⁶⁷ มีความเห็นว่าความหมายของคำว่า “จำหน่าย” นี้ ที่หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ นั้นเท่ากับเอาซื้อขายกับให้ มารวมกัน ซึ่งผู้เขียนด้วยความเคารพไม่เห็นด้วยกับความเห็นของท่านในบางประเด็น คือในประเด็นเรื่องซื้อกับขายยาเสพติดให้โทษจะนำมาอยู่ในความหมายเดียวกันคงจะไม่ได้ เพราะมีเจตนากระทำคนละประเภท กล่าวคือ เจตนาจำหน่ายยาเสพติดเป็นเจตนาที่จะเอายาเสพติด แลกกับเงิน ส่วนเจตนาซื้อยาเสพติดเป็นเจตนาที่จะเอาเงินไปแลกกับยาเสพติด ดังนั้น เจตนาซื้อกับเจตนาจำหน่ายยาเสพติดจึงเป็นเจตนาที่อยู่ตรงกันข้ามกันเสมอ แต่เจตนาทั้งสองมีส่วนที่เหมือนกันก็คือการทำให้ยาเสพติดแพร่ระบาดออกไป

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 224.

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 240.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 725.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 868.

⁶⁷ สมพร พรหมนิตาธร, กฎหมายยาเสพติด, หน้า 9.

ดังนั้น โดยสรุปผู้เขียนมีความเห็นว่า ความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดให้โทษตามบทนิยามนี้ เป็นความผิดที่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ยาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดออกไป ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษซึ่งนิยมใช้ในกฎหมายของต่างประเทศคือ คำว่า "distribute" ส่วนในความหมายที่ตรงกันข้ามคือซื้อยาเสพติดให้โทษนั้น ในกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ประเทศมาเลเซียใช้คำว่า "buying" ส่วนในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ใช้คำว่า "purchase" ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกัน ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า คำว่า "จำหน่าย" ในที่นี้ไม่รวมถึงซื้อยาเสพติดให้โทษด้วย

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำว่า "จำหน่าย" ผู้เขียนขออนุญาตยกตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐาน ดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1716/2524 การที่จำเลยไปเอาเฮโรอีนมาให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยจำเลยไม่ได้รับค่าตอบแทนเลยก็เป็นความผิดฐานจำหน่ายเฮโรอีนแล้ว และการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมอบเงินค่าเฮโรอีนให้แก่จำเลยไปนั้น จำเลยจะไปซื้อจากบุคคลอื่น หรือเอาเฮโรอีนจากที่ไหนมา มอบให้เจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมเป็นข้อเท็จจริงอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยเอง ถึงหากจำเลยไม่ได้รับเงินค่าขายไว้เป็นของตน โดยเป็นเพียงผู้ไปเอาเฮโรอีนมามอบให้ผู้ซื้อ ก็ยังมีความผิดฐานจำหน่ายเฮโรอีนอยู่นั่นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3681/2525 จำเลยมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายจำนวนหนึ่งได้จำหน่ายไปแล้วส่วนหนึ่ง ยังคงเหลืออยู่อีกส่วนหนึ่ง การกระทำของจำเลยเป็นความผิดสองกรรม คือมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายเฮโรอีน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3504/2526 คำว่าจำหน่ายตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มิได้หมายความว่าเฉพาะการขายเท่านั้น การจำหน่ายแจกจ่ายด้วยประการใด ก็ถือเป็นการจำหน่ายอยู่นั่นเอง เฮโรอีนของกลางครึ่งหลอดที่จำเลยมอบให้ตำรวจนั้นมีไซ้เพียงมอบให้ดู แต่มอบให้ไปเลยแม้จะมอบให้เพื่อเป็นตัวอย่างในการหลอกขายผงซีกฟอกแทนเฮโรอีน ก็เป็นการมอบเฮโรอีนให้แก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นการจำหน่าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3710/2530 จำเลยมอบกัญชาให้ผู้อื่นยืมไปใช้ปรุงอาหาร ถือได้ว่าเป็นการจำหน่ายยาเสพติดให้โทษตามความหมายในมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ย่อมมีความผิดตามมาตรา 75 วรรคแรก

คำพิพากษาฎีกาที่ 2842/2537 บทนิยามคำว่า "จำหน่าย" ตามมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ หมายถึง การจำหน่ายให้แก่บุคคลภายนอกที่มีผู้ใช้ร่วม กระทำความผิดด้วยกัน ดังนั้น เมื่อโจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันมีเฮโรอีนของกลางไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงเป็นเรื่องจำเลยทั้งสองเป็นตัวการร่วมกันกระทำความผิด การที่โจทก์นำสืบว่าตามวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ จำเลยที่ 2 นำเฮโรอีนของกลางมาส่งมอบให้จำเลยที่ 1 นั้น จึงเป็นการส่งมอบเฮโรอีนของกลางระหว่างตัวการผู้กระทำความผิดร่วมกัน มิใช่เป็นการจำหน่ายตามบทนิยามดังกล่าว ทั้งเฮโรอีนของกลางมีจำนวนเพียง 18.02 กรัม ไม่เข้าข้อสันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งต้องมีถึง 20 กรัม ตามมาตรา 15 วรรคสอง แม้จำเลยที่ 2 จะให้การรับสารภาพถึงโทษในความผิดฐานนี้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 2322/2539 การที่จำเลยชายก่วยเดี่ยวที่มีกัญชาเป็นส่วนผสม ก็เท่ากับได้จำหน่ายกัญชาให้ผู้ซื้อก่วยเดี่ยวจากจำเลยด้วย

คำพิพากษาฎีกาฉบับนี้มีหมายเหตุท้ายฎีกาที่น่าสนใจ⁶⁸

นอกจากนี้ให้ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 684/2531

"นำเข้า" หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางอากาศ จึงถูกใช้เป็นทางผ่านของยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เฮโรอีน) และประเภท 5 (กัญชา) เพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ ส่วนยาบ้าจะลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายภายในประเทศยาเสพติดให้โทษทั้ง 2 ชนิด ดังกล่าวจะผลิตในประเทศพม่าโดยชนกลุ่มน้อย เช่น กลุ่มขุนซ่า กลุ่มว่า ส่วนกัญชาจะปลูกมากในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

⁶⁸ พฤตินัย ทศนัยพิทักษ์กุล, คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2539 เล่มที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, 2540), หน้า 106-110.

สำหรับการสั่งซื้อยาเสพติดให้โทษเข้ามาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาล หน่วยงานที่จะใช้ เช่น โรงพยาบาล องค์การเภสัชกรรม บริษัทผลิตยา จะต้องขออนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยการยื่นคำขอไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

ยาเสพติดให้โทษที่ลักลอบส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เช่น กรณีส่งออกทางท่าอากาศยานกรุงเทพ ถ้าถูกจับกุมที่บริเวณพิธีการศุลกากร ถือว่าเป็นการกระทำที่ลงมือแล้วและใกล้เคียงต่อความผิดสำเร็จ ถือว่าเป็นความผิดฐานพยายามส่งออก และครอบครองหรือครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่ถ้าถูกจับกุมบริเวณลานจอดรถของท่าอากาศยานกรุงเทพ ถือว่ายังไม่ใกล้เคียงต่อความผิดสำเร็จ ยังไม่เป็นการลงมือกระทำความผิดฐานส่งออก จึงเป็นเพียงความผิดฐานครอบครองหรือครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติดให้โทษเท่านั้น ดังนั้น โอกาสและจังหวะในการจับกุมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

ส่วนในกรณีที่ส่งออกยาเสพติดให้โทษโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา เช่น

คำพิพากษากฎีกาที่ 1191/2526 หลังจากผ่านการตรวจค้นหาวัตถุระเบิดและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำท่าอากาศยานกรุงเทพ อันเป็นการตรวจขั้นตอนสุดท้ายก่อนที่จะขึ้นเครื่องบิน เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจค้นพบเฮโรอีนของกลางบรรจุพลาสติก 1 ถุง ซ่อนอยู่ในรองเท้าของจำเลย ส่อเจตนาที่จะนำของกลางออกนอกราชอาณาจักร จำเลยลงมือกระทำความผิดแล้ว แต่กระทำไปไม่ตลอด จึงมีความผิดฐานพยายามส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งเฮโรอีน

กล่าวโดยสรุป การนำยาเสพติดให้โทษติดตัวออกไปนอกหรือเข้ามาในราชอาณาจักรกับการส่งยาเสพติดให้โทษโดยวิธีการขนส่งทางเรือหรือทางอากาศ เข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักร ก็เป็นการนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษ⁶⁹

“เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าโดยวิธีใด⁷⁰

ก่อนปี พ.ศ. 2530 คำว่า “เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ หรือมีอาการติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งสามารถตรวจสอบและแสดงผลได้ตามหลักวิทยาศาสตร์การแพทย์ว่าผู้นั้นได้รับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกาย

ดังนั้น การเสพยาเสพติดให้โทษ ตามกฎหมายเดิมจึงมีสองอย่าง คือ การรับเข้าสู่ร่างกาย เช่น สูบ หรือรับประทานเข้าไปอย่างหนึ่ง กับอีกอย่างหนึ่งคือ มีอาการติดยาเสพติดให้โทษ

อย่างแรกเป็นการรับยาเสพติดให้โทษเข้าไปเป็นครั้งคราว ซึ่งอาจเป็นเพราะติดหรือยังไม่ติดก็ได้ แต่อย่างหลังต้องแสดงอาการติดแล้ว ดังนั้น ผู้ใดมีอาการติดยาเสพติดให้โทษ ก็อาจมีความผิดฐานเสพยาเสพติดให้โทษได้โดยไม่ต้องเสพให้เห็นปรากฏต่อสาธารณชน

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2530 มาตรา 3 ได้แก้ไขเพิ่มเติมความหมายของคำว่า “เสพ” ให้สั้นเข้าว่า “หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด” และในขณะเดียวกันก็ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “ติดยาเสพติดให้โทษ” ขึ้นมาว่าหมายความว่า “เสพเป็นประจำติดต่อกันและตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องพึ่ง

⁶⁹ สมพร พรหมนิตาธร, กฎหมายยาเสพติด, หน้า 9.

⁷⁰ ข้อความเดิมถูกยกเลิกโดย พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2530 มาตรา 3 และให้ใช้ข้อความที่พิมพ์ไว้นี้แทน

ยาเสพติดให้โทษ โดยสามารถตรวจพบสภาพเช่นนั้นได้ตามหลักวิชาการ" ซึ่งต่อมาความหมายของคำว่า "ติดยาเสพติดให้โทษ" นี้ ได้นำไปใช้ในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นระบบบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษด้วย

ดังนั้น ผู้มีอาการติดยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 4 เดิม จึงไม่ถือว่าเป็นผู้เสพอีกต่อไป แต่อาจถูกจับกุมและนำตัวไปตรวจการติดยาเสพติดให้โทษ และถูกตรวจพิสูจน์ว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งจะต้องถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 จนกว่าจะหายจากการติดยาเสพติดให้โทษ

ตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ห้ามมิให้ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ดังนั้นการเสพเป็นครั้งคราวก็มีความผิดตามมาตรานี้

ความผิดฐานเสพนี้นี้เป็นความผิดเฉพาะตัวผู้เสพเท่านั้น กฎหมายไม่เปิดช่องให้มีผู้อื่นมาร่วมกระทำความผิดได้ ดังตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ผู้เขียนขออนุญาตนำมาเสนอ คือ

คำพิพากษาฎีกาที่ 2897/2528 ความผิดฐานเสफीนนั้น กฎหมายประสงค้ลงโทษผู้เสพรับเข้าร่างกายเท่านั้น ลักษณะความผิดไม่เปิดช่องให้มีผู้อื่นมาร่วมกระทำความผิดด้วยกันได้ การที่จำเลยช่วยเหลือ ก. โดยใช้เหล็กแหลมแยงรูกล้งสูบฝิ่นขณะ ก. กำลังเสफीน ถือไม่ได้ว่าจำเลยร่วมเสफीนกับ ก. แต่การกระทำของจำเลยเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ ก. ในการเสफीน จำเลยจึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน ก. ในการกระทำความผิดฐานเสफीน

นอกจากนี้ ในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการควบคุมการเสफीน ยังมีบทบัญญัติลงโทษบุคคลอื่นที่ให้อุบายหลอกหลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้ายให้ผู้อื่นเสพ และยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสफीน ยาเสพติดให้โทษอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองบุคคลที่ถูกยุยงหรือบังคับให้เสफीนยาเสพติดให้โทษโดยไม่สมัครใจที่จะเสพ ซึ่งต้องตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดดังกล่าว โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์อีกด้วย

อย่างไรก็ดีจากการศึกษาผู้เขียนพบว่า คำว่า "ครอบครอง" กฎหมายไม่ได้บัญญัติความหมายไว้ว่าเป็นการกระทำในลักษณะอย่างไร เนื่องจากเป็นความผิดที่สำคัญที่กฎหมายยาเสพติดของทุกประเทศจะบัญญัติเป็นความผิดไว้ บุคคลที่จะมีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจะต้องมียาเสพติดให้โทษอยู่ในความครอบครองมาก่อน เช่น ความผิดฐานผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก เสफी เหล่านี้เป็นต้น ดังนั้น ความหมายของคำว่า "ครอบครอง" ยาเสพติดให้โทษ

จึงมีความหมายกว้างที่กฎหมายไม่สามารถที่จะบัญญัติให้ครอบคลุมได้ในทุกกรณี จึงต้องปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของศาลที่จะตีความต่อไป

ต่อมาศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานในคำพิพากษาฎีกาที่ 2852/2530 ดังต่อไปนี้

คำว่า “มีไว้ในครอบครอง” พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 มิได้ บัญญัติให้มีความหมายพิเศษ จึงต้องถือว่ามีความหมายทั่วไป ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 คำว่า ครอบครอง หมายถึง ยึดถือไว้ มีสิทธิถือเอาเป็นเจ้าของ มีสิทธิปกครอง ดังนี้ การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษจึงมีความหมายเพียงว่า ยาเสพติดให้โทษ อยู่ในความยึดถือหรือปกครองดูแลของจำเลยโดยจำเลยรู้ว่าเป็นยาเสพติดให้โทษ เมื่อจำเลยรับจ้างผลิตใบกัญชาของกลาง กัญชาของกลางอยู่ในความยึดถือของจำเลยโดยจำเลยรู้ว่าเป็นกัญชา แม้กัญชาของกลางจะไม่ใช่ของจำเลย ก็ถือได้ว่าจำเลยมีกัญชาไว้ในครอบครอง เมื่อกัญชาของกลางมีจำนวนประมาณ 85 กิโลกรัม จึงถือว่าจำเลยมีความผิดฐานครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 (เนื่องจากครอบครองเกิน 10 กิโลกรัม)

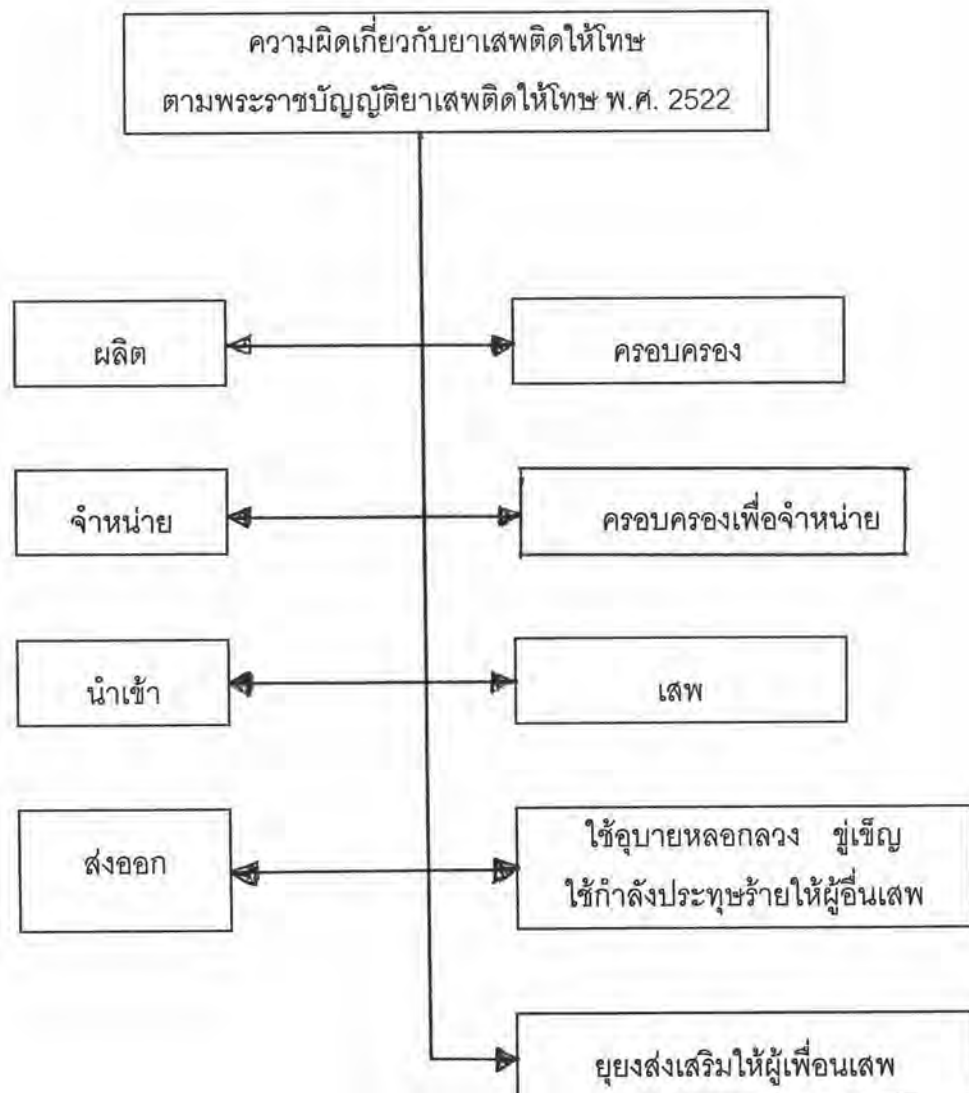
จากคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ พอสรุปความหมายของคำว่า “ครอบครอง” ได้ว่า

1. หมายถึง ยึดถือไว้ มีสิทธิถือเอาเป็นเจ้าของ มีสิทธิปกครอง
2. การครอบครองยาเสพติดให้โทษไม่ว่าจะครอบครองในฐานะเป็นเจ้าของหรือครอบครองแทนผู้อื่น ผู้ครอบครองจะต้องรู้ว่าสิ่งที่ครอบครองเป็นยาเสพติดให้โทษ ซึ่งเป็นหลักเจตนาประสงค์ต่อผล ตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ ต้องรู้ข้อเท็จจริง (ยาเสพติดให้โทษ) อันเป็นองค์ประกอบของความผิด ถ้าผู้ครอบครองไม่รู้ว่าสิ่งที่ครอบครองเป็นยาเสพติดให้โทษ ผู้ครอบครองก็ไม่มี ความผิดฐานครอบครอง หรือในกรณีที่ครอบครองเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น ผู้ครอบครองก็ไม่มี ความผิดฐานครอบครอง ดังตัวอย่างในคำพิพากษาฎีกาที่ 760/2535 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

จำเลยให้เพื่อนไปซื้อเฮโรอีนมา แล้วจำเลยนำเฮโรอีนไปมอบให้เจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อให้จับกุมตนในข้อหา มีเฮโรอีนไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาตเพื่อประชดบิดา เป็นการหาเฮโรอีนมาเป็นของกลางเพื่อให้ถูกจับกุม มิใช่เจตนาจะยึดถือเฮโรอีนไว้ในครอบครอง การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิด

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาทั้งหมด ผู้เขียนพบว่า ได้มีการบัญญัติความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษไว้ คือ ความผิดฐานผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก ครอบครอง ครอบครองเพื่อจำหน่าย และเสพ ซึ่งรวมถึงความผิดฐานใช้อุปายาลอกหลวง ชูเชิญ ให้กำลังประทุษร้ายให้ผู้อื่นเสพ และยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษด้วย ยกเว้นความผิดฐานซื้อขายยาเสพติดให้โทษ ไม่มีการบัญญัติไว้เป็นความผิดเช่นกฎหมายในสมัยก่อน

ผู้เขียนขออธิบาย โดยใช้แผนภูมิดังต่อไปนี้

ในส่วนของการกำหนดโทษในความผิดฐานต่าง ๆ สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามตามพระราชบัญญัตินี้ ขอให้ศึกษาได้ในหมวด 12 ตั้งแต่มาตรา 65 ถึงมาตรา 102 ซึ่งผู้เขียนได้สรุปไว้ในตาราง และนำมาแสดงไว้ในภาคผนวก ข.

3.5 ความไม่มีประสิทธิภาพของมาตรการทางกฎหมายในปัจจุบัน

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษจะได้รับการแก้ไขปรับปรุงตลอดเวลา ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหายาเสพติดที่ต้องการจะแก้ไขและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากการเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในอดีตกับปัจจุบันจะพบว่ามาตรการทางกฎหมายในอดีตส่วนใหญ่จะนำมาบัญญัติไว้ในปัจจุบันแทบทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีมาตรการใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาให้ได้ผลยิ่งขึ้น⁷¹ เช่น มาตรการสมคบ (CONSPIRACY) ซึ่งลงโทษบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ตกลงกันที่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดโดยไม่จำเป็นต้องมีของกลางยาเสพติดอยู่ในความครอบครอง และมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินที่กว้างกว่าการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา) ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรการกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่เป็นมาตรการทำลายต้นทุนหรือเศรษฐกิจของอาชญากรรมที่ได้ถูกสร้างขึ้น โดยมุ่งดำเนินงานกับเงินได้ทั้งหมดที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แล้วมีการนำเงินเหล่านั้นไปกักปิดเปลี่ยนสภาพเปรียบเสมือนการฟอกเงินที่สกรอกให้กลายเป็นเงินที่สะอาด โดยกำหนดให้เงินได้เหล่านั้นจะถูกริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน อาศัยวิธีการที่เรียกว่าการริบทรัพย์สินทางแพ่ง นั่นก็คือ แม้ตัวการผู้อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดจะหลุดพ้นจากร่างแหของการดำเนินคดีอาญา

⁷¹ วันชัย ศรีนวลนัด, "การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด", หน้า 36.

คดีอาญา แต่ทรัพย์สินของเขาก็อาจถูกมาตรการริบทรัพย์ทางแพ่งทำลายเศรษฐกิจหรือต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมได้ โดยที่รัฐบาลปัจจุบันได้แสดงจุดยืนที่เด่นชัดในการปราบปรามยาเสพติด ทำให้ร่าง พ.ร.บ. ปราบปรามการฟอกเงินถูกรัฐบาลให้ความสนใจมาโดยตลอด และเพิ่งจะเสร็จสิ้นจากการพิจารณาของกรรมาการร่างกฎหมายคณะพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2540 และจะถูกส่งกลับไปให้คณะรัฐมนตรีอีกครั้งเพื่อเตรียมเสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาในนามของร่างกฎหมายของรัฐบาลต่อไป⁷²

แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่ามาตรการบางอย่างที่เคยใช้ได้ผลในอดีต แต่ปัจจุบันนี้ถูกยกเลิกไป ถ้าการยกเลิกเป็นไปเพราะความล้าสมัยก็เป็นการสมควร แต่มาตรการบางอย่างที่ถูกยกเลิกไปนั้นปรากฏว่าบางประเทศยังใช้อยู่และใช้อย่างได้ผลด้วย⁷³ จึงทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมายในการควบคุมยาเสพติดให้โทษในปัจจุบัน ก่อให้เกิดปัญหาในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งมีผลให้ยาเสพติดให้โทษแพร่ระบาดอยู่ทั่วไป ทำให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มาตรการนั้นก็คือมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานซื้อขายยาเสพติดให้โทษ โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งจากการศึกษาผู้เขียนพบว่าประเทศไทยเราเคยใช้มาตรการนี้มาแล้วตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 2 ส่วนในต่างประเทศนั้นที่ใช้อยู่ เช่น ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย ฮองกง ซึ่งจะได้กล่าวในบทที่ 4 ต่อไป

⁷² วัชรพงษ์ บุญญเฑาะฐ, “นโยบายรัฐบาลในการปราบปรามยาเสพติดกับกฎหมายสกัดการฟอกเงิน” (หนังสือพิมพ์สยามโพสต์ ฉบับวันอาทิตย์ที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540), หน้า 4.

⁷³ วันชัย ศรีนวลนัต, “การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด”, หน้า 36.